

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

O predvidenem disciplinskem postopku

Z zakonom o narodnih šolah iz l. 1929. je bil učiteljstvu predpisan poseben disciplinski postopek, če ga sploh smemo tako imenovati. Disciplinski odbor, ki ga predvideva ta postopek, je le posvetovalni organ ministrstva prosvete. Kratke in nepopolne določbe šolskega zakona glede omenjenega postopka so morale vsakomur, ki jih je prečital, vzbuditi pomislek: ali je sploh mogoča pravilna in pravična presoja inkriminiranega prestopka, ako nima prizadetih pravice v pogledu v obtožbo, a tudi ne pravice zagovora in pritožbe? — Naše neprestano povdarjanje o potrebi modernega disciplinskega postopka za učiteljstvo, je končno le izzvalo svoj odmev. — Sedaj ugotavlja tudi g. minister prosvete, da je učiteljstvo edina kategorija državnih uradnikov, ki se za disciplinske prestopke sodi brez formalnega sodišča, zgolj z odlokom sreskega načelnika.

V finančnem zakonu za l. 1936/37. je predvidena sprememba §§ 88—92 šolskega zakona v toliko, da bo uveden tudi za učiteljstvo disciplinski postopek predviden v zakonu o notranji upravi.

Kratek pregled določb disciplinskega postopka, ki naj z malenkostnimi korekturami stopi v veljavo tudi za učiteljstvo, nam pokaže naslednjo sliko:

Disciplinski postopek je opisan v omejenem zakonu v členih 124. do 188. in predvideva nerednosti ali disciplinske prekrške in disciplinski kazniva dejanja.

Kazni za nerednosti sta pismeni ukor in denarna kazen do 300 Din.

Za disciplinski kazniva dejanja, ki jih člen 129. predvideva 16, so določene tudi disciplinske kazni: 1. zmanjšba prejemkov, največ do 20 % osnovne in položajne plače do enega leta; 2. ustavitve napredovanja največ do treh let; 3. premešitev z odvzemom pravice do povračila potnih in selitvenih stroškov; 4. upokožitev brez zmanjšbe ali z zmanjšbo pokojnine; 5. odpustitev iz službe.

Disciplinska sodišča se ločijo po teh določilih v tri stopnje: 1. disciplinsko sodišče pri banovini; 2. disciplinsko sodišče pri ministrstvu; 3. upravna sodišča in državni svet kot disciplinska sodišča. Sodišče pri banski upravi in sodišče pri ministrstvu se smatrat kot sodišči prve stopnje, a upravna sodišča in državni svet so disciplinska sodišča druge stopnje.

Dve, odnosno tri instance, ki jih predvidevajo ti predpisi, nudijo dovolj močno garancijo za objektivno postopanje in pravično sojenje.

Člane disciplinskih sodišč pri banskih upravah in pri ministrstvu določa ministrstvo — po zakonu o notranji upravi — izmed višjih državnih uradnikov v resoru ministrstva za notranje posle. — Prav v tem primeru se nadejamo, da bo tudi izprememba, namreč da bodo za razsodišče določeni člani izbrani izmed uradnikov prosvetne stroke.

O pristojnosti disciplinskih sodišč je pomniti, da pretresa pritožbe zoper rešitve banovinskega disciplinskega sodišča v prvi vrsti disciplinsko sodišče pri ministrstvu. Pritožbe zoper odločbe tega razsodišča se vlagajo na državni svet.

Predvideni so tudi disciplinski tožilci, ki jih pri banovinskih sodiščih določa ban, in tudi branilci.

Poglavje o branilcih je zelo važno, ker prav možnost obrambe ustvarja v vsakem obtožencu vero v objektivnost in pravičnost postopka. Vsak obtoženc ima po tem zakonu pravico do branilca, ki si ga sme vzeti ali izmed državnih uslužbencev ali pa izmed javnih pravnih zastopnikov.

Člen 149. omenjenega zakona vsebuje določbe, kedar se koga postavi pred disciplinsko postopanje. Nadaljnja posamezna poglavja predvidevajo, kedar in kako učinkuje sodno-kazensko postopanje na disciplinsko postopanje.

Disciplinska preiskava daje v teh določilih obtožencu možnost, da se izrazi o vseh točkah obdolžitve. Razprava je ustna ali tajna; vendar pa sme obtoženc zahtevati, da ji prisostvujejo trije državni uslužbenci, ki jih sam odredi.

Razsodbo izreče disciplinsko sodišče po svobodnem prepričanju, dobljenem na ustni razpravi. Če je razsodba za obtoženca pozitivna ali negativna, plača branilčeve stroške vedno sam. O plačilu ostalih stroškov je določeno, da jih plača država, če se obtoženc oprosti.

Pritožbe proti razsodbi je treba vložiti tekom petnajstih dni na drugo instanco.

Nadaljnji členi zakona vsebujejo določila glede izvršitve razsodbe, zastaranja, obnove postopka, odstranitve od službe, vračanja pravnih sredstev in rokov. Predvidena je tudi oprostitve taks pri disciplinskem postopanju. Končno omenja še upokojene uslužbence in tudi izredna območja banovinskih disciplinskih sodišč.

Iz kratkih navedb vsebine 65 členov zakona o notranji upravi si lahko ustvarimo bežno sliko določb disciplinskega postopka, ki bo z malenkostnimi spremembami uveljavljen tudi za učiteljstvo. Ako primerjamo dosedanje disciplinske določbe s temi, tedaj vidimo, da je vendarle uspelo ponovno naše prizadevanje zadnjih let, vsaj v pogledu disciplinskega postopka.

Neprestano smo povdarjali, kako nujno potrebno je uvesti tudi za učiteljstvo moderen in pravičen disciplinski postopek ter da mu je stalnost na službenem mestu naravnost življenjska potreba. — Z uvedbo novih disciplinskih predpisov je ugodeno prvi naši

nujni potrebi, ostane pa nerešeno vprašanje učiteljske stalnosti na službenem mestu. Z uvedbo novega disciplinskega postopka, bi se mogla deloma spopolniti tudi pomanjkljivost, ki jo ustvarja dejstvo, da učiteljstvo nima stalnosti na službenem mestu. Če bi se namreč uvedlo načelo, da se sme premeščati učiteljstvo le po izrečni disciplinski kazni, tedaj bi odpadle vse krivične premeštitev, odpadlo bi vsako premeščanje učiteljstva na osnovi klevet in zahtev raznih lokalnih faktorjev, tedaj bi bila vsaka premeštitev le posledica disciplinsko ugotovljene krivde.

To si želimo — in ker želimo to, moramo povdariti, da je v interesu šole in naroda, da se odpravi takozvana diskretna pravica. — Z.

Učitelji kot voditelji

Modre besede prezidenta ČSR dr. Beneša

V svojem nagovoru na deputacijo zveze češkoslovaškega učiteljstva je izvajal prezident dr. Beneš dne 4. t. m. med drugim tudi sledeče misli.

Šola je izmed najvažnejših komponent državnega reda. Ona naj vsaja v mlada srca osnove dobrega, resničnega in lepega; utrjuje naj otroku prve temelje njegovega življenja in naj navaja deco k medsebojni pravičnosti in plemenitosti. Brez teh pravilnih temeljev ni prave demokracije, prav tako kakor brez njih ne more biti govora o demokratični šoli. Šole so pri nas prva temeljna priprava za državljansko življenje, biti morajo zato opora naših demokratičnih načel v državi in med ljudmi.

Javno mnenje ni nič stalnega, ker je podvrženo čestim izpremembam in nihanjem, naprej ali nazaj, kakršni so pač impulzi ljudi ter socialne, gospodarske in kulturne razmere, v katerih žive. Javno mnenje je val v nenehajočem gibanju. Za družbo in državo bi ne bilo niti koristno, ako bi ta gibljivost prenehala in njegova občutljivost otopela. Borba za usmerjenje javnega mnenja mora pa imeti vedno trdno moralno podlago ter velike ideje in principe; njen duh in smisel morata biti vedno čista in neoskrunjena, osebne želje in stremeljenja morajo stopiti v ozadje; njen edini smoter bodi čut za skupnost, državo in narod. Javna mnenja ustvarjajo pa ljudje, in mnogo je odvisno od tega, kakšen moralen značaj imajo leti.

In prav tu — rekel bi — začinja Vaša naloga, vsebovana po vzgojnem delu v šoli in v javnem življenju. Že od rane mladosti se mora s pametno vzgojo voditi duša bodočega državljanca. V šoli imate za to pri vsakem predmetu mnogo prilike, zlasti pa pri

državoznanstvu. Zdi se mi, da se ta možnost ne izkorišča še v polni meri. Po otrocih vplivate na odrasle in budite njihovo zanimanje za šolo. Otroci pripovedujejo doma o vsem, kar so v šoli slišali in kar se v šoli godi. Pogosti stiki s starši Vam lahko zelo olajšajo Vašo nalogo. V samoupravi učencev so dane najboljše kralje samostojnosti, iniciativnosti in iznajdljivosti otrok. Samouprava predstavlja v malem občestvo, v katerem se vadijo učenci vzdrževati red in demokratična načela.

Vplivati je treba z besedo in tiskom. Beseda je učinkovitejša, tisk prodre pa v najodlonejša naselja. Tisk je mogočno napadalno orodje, pa tudi izvrstno brambeno sredstvo. To velja prav tako za tisk posameznih strank, kakor za stanovsko in strokovno časopisje, prav tako za dnevni tisk, kakor za literaturo o posameznih panogah. Če hoče tisk učinkovati, mora biti stvaren in udaren, pa tudi objektivni. Delujte vedno proti senzacionalnemu tisku, ki se je pri nas v zadnjem času tako bohotno razrastle, kajti tudi na tem področju bosta končno zmagali le resnost in stvarnost.

Vspodbujajte naše državljane, da dvignejo naše občine na stopnjo zapadnoevropske kulture, zlasti angleške, da bodo zdravstveno ustrezale najvišjim zahtevam, da bodo nudile tudi v zgolj vnanjem, estetskem pogledu sliko moderne gradbene umetnosti in smotnosti ter da se bodo odlikovali naši trgi in ceste s svojo dopadljivostjo.

To je Vaša naloga, ki se pri nas še tako zelo podcenjuje. Mi smo samostojen narod; vsako leto prihajajo k nam stotisoči tujcev, ki nas sodijo tudi po zunanem videzu. Treba je torej upoštevati tudi tega in zato naj vsaka naša občina pokaže tudi na tem področju svoje sistematično prizadevanje.

Učiteljski pevski zbor med rojaki onstran Drave in Mure

Koncerti v Murski Soboti, Ljutomeru in Ptujju. — Dokaz, da je delovanje učiteljstva pravilno in le v korist naroda

Desetletnica UPZ je letos! Deset let idealnega dela. Velika zbirka koncertnih kritik v arhivu dokazuje umetniško višino zbora, shranjenj trakov in jugoslovanskih, čeških in bolgarskih narodnih barvah pa poti, na katerih je izvrševal svoje veliko poslanstvo. Deset let že prihajajo pevci iz različnih krajev dravske banovine v Ljubljano k skupnim vajam, vršeč s tem tudi drugi del svoje stanovske dolžnosti. Umetniški značaj zbora pa jasno podčrtavajo tudi visoki pokrovitelji turnej: pokroviteljica jugoslovanske turneje je bila Nj. Vel. kraljica Marija; češka turneja se je vršila v proslavo 80 letnice častiljivega predsednika Masaryka in bolgarska turneja pa v znamenju jugoslovansko-bolgarskega zblizanja, kar dokazuje baš ob desetletnici prispelo odlikovanje Nj. Vel. bolgarskega carja Borisa III. Poleg tega je zbor obiskal bližnje kraje v banovini kakor Maribor, Ptuj, Celje, Novo mesto, Kranj, Brežice, Trbovlje, Št. Vid, Vič, itd.

Ob desetletnici pa se je UPZ spomnil tudi pokrajine preko Drave in Mure. Vključ velikim žrtvam, ki jih prenašajo pevci in težavam, v katerih živi učiteljstvo je odbor pod predsednikom prof. Adamičem sklenil privediti v Prekmurju in Medjimurju nekaj koncertov kot uvod v proslavo 10 letnice. Program je obsegal težje skladbe Tajčevića »Četiri duhovna stihai«, Osterčeve »Pesem o suhi muhi«, Matačić-Ronjgov »Čače moj«, Adamičeva »Vragova nevesta« ter lažje skladbe Lajovca, Mokranjca, Adamiča, Hubada, Slavenskega in Zganca. Artistični odbor zbora je posebno upošteval Osterca, ki je doma ob Muri v Vržeju.

Pevci so se z veseljem odpravili na turnejo v Mursko Sobotu, Ljutomer in Ptuj, tja v Slovenske gorice v obmejne kraje, tja k gorečim tovarišem in tovarišicam, tja, kjer

čutijo še resnično tovarštvo, požrtvovalnost in ljubezen do svojega stanu. Dva dneva sta bila dva srečna trenutka, doživetje in spoznanje nečesa zvišenega. UPZ in ondotno učiteljstvo pa tudi ostalo prebivalstvo so se strnili v eno celoto: bil je za vse velik praznik pesmi in ljubezni. V dveh dneh je UPZ preromal več kilometrov in imel kar pet nastopov, vendar so pevci spričo tolike požrtvovalnosti in resničnega veselja gostiteljev pozabili na slabo vreme, naporno pot brez počitka in filmsko naglico, s katero so se vršili nastopi. Po dvajset do trideset kilometrov daleč so prišli tovariši in tovarišice, da slišijo svoje pevce, da jim potožijo svoje gorje in da manifestirajo za učiteljski stan. Razprodane dvorane pričajo o požrtvovalnem delu in zavesti učiteljstva, da je UPZ njihova last, da je UPZ tudi močno propagandno sredstvo za ves učiteljski stan.

Potek turneje.

V meglenem sobotnem jutru je 7. marca vstopilo v vlak na ljubljanskem kolodvoru 15—20 pevcev, iz Gorenjske in Dolenjske, iz Ljubljane samo dva. Na postajah pa so se potem pridružili ostali člani zbora tako, da se je do Murske Sobotu zbral ves UPZ. Temačno in deževno vreme ni motilo srečnega svidenja mladine in učiteljstva z UPZ, katerega sta prav srčno pozdravila tov. Štubel, predsednik sreskega uč. društva za Mursko Sobotu v imenu učiteljstva in župan g. Hartner v imenu mesta. Prisotna sta bila tudi sreški podnačelnik g. Grabrijan in major orožništva g. Narančič. Po zakuski, ki sta jo privedila narodni poslanec g. Benko in župan g. Hartner je sledila kratka vaja, čez dobro uro pa koncert v popolnoma razprodani dvorani sokolskega doma. Koncerta se je ude-

VSEBINA:

O predvidenem disciplinskem postopku. Učitelji kot voditelji. Učiteljski pevski zbor med rojaki onstran Drave in Mure. Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji. Trboveljski slavček. Tako slavi naš narod šolo in učiteljstvo. LISTEK: Ljudevit Stiasny je umrl... — Štirje mladi iz naših vrst. Splošne vesti. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

Ni mi treba naštevati še nadalje; sami poznate najbolje vsa ta delovna torišča ter veste prav dobro, kaj je koristno in kaj škodljivo.

Vaša strnjnost in Vaše organizatorične sposobnosti morejo služiti za vzgled tudi drugim stanovom. Vse to Vam bo zelo olajšalo tudi delo v političnih strankah. Popolnoma odobravam, da skrbite za medsebojno pomoč in enotnost v mišljavi in taktiki, akoravno pripadate različnim političnim taborom.

Državljanska svoboda jamči vsakomur svobodo besede; glede vsakega vprašanja se lahko zedinimo brez boja in sovraštva, če se od obeh strani navajajo le stvarni razlogi in moralni nagibi.

Izogibljite se osebnim bojem, bodite strpljivi, a trdni v svojih načelih ter spoštujte zlasti religiozna prepričanja! Drugim ljudstvom nočemo vsiljevati svojih nazorov, pokažimo pa s svojim vzgledom, da se naša načela pri nas sijajno obnašajo.

Številčna moč Vas opravičuje, stati na straži kot celota ter pomagati povsod, kjer gre za splošno blagostanje in ohranitev demokratičnih načel. Vaše idejne smernice — ta »nepolitična politika«, so vsem simpatične, Vaša tesna povezanost z legionarji v dejanju in mišljavi je pa najbolje jamstvo za našo državo.

Ne zapadajmo v diskusijah in kritikah, ki so v demokraciji samoumevne, nikdar v negativizem! Vse, kar delamo, bodi sintetično in konstruktivno! Ustvarimo si vero v uspeh svojega dela, v uspeh demokracije, republike, države in naroda! Jaz sam imam to vero in se je ne bom nikdar odrekel. Verujem tudi, da bomo tudi v sedanji težki krizi in mednarodni situaciji premagali končno vse težave, vzdrževali demokracijo in mir ter uspešno izgradili našo državo.

Zelim Vašemu nadaljnjemu delu mnogo uspeha in bom vesel, če mi boste od časa do časa poročali o svojih rezultatih.

ležil poleg že imenovanih gospodov tudi sreški načelnik in zastopnik cerkve. Izredno zanimiv program, ki ga je zbor večinoma izvajal na turneji po Bolgariji, je žel veliko odobravanje poslušalcev. Višek pa je bil trenutek, ko se je tov. Štubel zahvalil in čestital zboru za uspeh in ko je tov. Supančič Drago v imenu JUU — sekcije Ljubljana oficijelno izročil bolgarsko odlikovanje dirigentu tov. Pertotu. Zbor je odpel obe himni in geslo vseh bolgarskih zborov »Rodna pesen naš na vjek ni svržva!«

Resnično! Pesem nas vedno druži. To je dokazal učiteljski zbor osnovne šole v Murski Soboti, ki je vodil vse priprave, razprodanih dvorano in preskrbel okoli 30 privatnih prenočišč, dočim je sresko učit. društvo preskrbelo znižanje cene za dvorano. V kratkem času, ki je bil pevcem odmerjen, so tovariši in tovarišice iz najrazličnejših krajev naše banovine zmenjali svoje misli. Dva tovariša sta se pripeljala s kolesi na koncert 15 kilometrov daleč. Ves navdušen se je izrazil eden izmed njih: »Prišel sem ne samo radi petja, temveč, da izpolnim svojo stanovsko dolžnost!« Ponoči sta se odpeljala po blatni cesti domov.

V nedeljo zjutraj so pevci v veliko veselje dekana in kanonika g. Slepca pri peti maši peli Tajčevićeve stihe in Foersterjevo »Z glasnim šumom s koraa«. Gospod dekan je namreč že nedeljo prej razglasil v cerkvi prihod UPZ in toplo priporočil obisk koncerta. Res hvalevredno dejanje. Takoj po maši je zbor pred polno dvorano mladine odpel program lažjih skladb. Za tako poslušalstvo je treba skrbno izbranega programa. Tudi tokrat je imel dirigent tov. Pertot srečno roko in mladi poslušalci so bili navdušeni.

V Prlekiji.

Po kosilu je bilo treba iti na pot, kajti ob štirih popoldne je UPZ koncertiral v Ljutomeru. Za svoj četrti nastop so se pevci pripravljali in oblačili kar v vlak. Po treh vmesnih postajah je pevec na postaji pozdravila koračnica ljutomerske mestne godbe pod vodstvom tov. Zachrla, deklice pa so jih okitile s šopki pomladnega cvetja povezanega z narodnimi trakovi. Zbor je pozdravil predsednik ljutomerskega učiteljskega društva Mavrič, nato pa se je razvila povorka do sokol doma, kjer se je vršil koncert. Dvorana je bila že popolnoma zasedena, ko je starosta Sokola gospod dr. Stanjko kot domačin pozdravil pevce, želeč jim srečne trenutke v deželi »visečih klinčkov«. Par minut priprave in zopet je zbor pel pred zelo navdušeno publiko. Med odmorom je nadzornik tov. Karbaš pozdravil pevce v imenu učiteljskega in vseh kulturnih društev v Ljutomeru. Čestital je UPZ na delu, ki ga vrši v splošno čast celotnega učiteljskega stanu v mejah Jugoslavije, kakor tudi preko njenih mej. Odlikovanje bolgarskega carja Borisa velja posebno za dirigenta tov. Pertota in UPZ, vendar pa se čutilo s tem počašeni tudi vsi učitelji in učiteljice. Z veseljem se je spomnil tudi učiteljice iz njegovega sreza, ki je članica zbora, kar je poslušalstvo glasno odobraval. Končno je izročil lično košaro polno steklenic raznovrstnih vin kot posebno darilo in pozdrav ljutomerskih gor.

V Ptuj.

Po kratki zakuski, ki jo je priredilo učiteljsko sreskega društva Ljutomer je bilo

zopet treba na pot v Ptuj. Peti nastop ali četrti v enem dnevu! Koncert je bil napovedan za deveto uro, pevci so pa prišli šele po tej uri v garderobo. Pogled v zrcalo, note v roke in zopet so stali pred popolnoma zasedeno dvorano. Zbor je pozdravil predsednik učiteljskega društva Ptuj tov. Sestan, tov. Koljšan pa je izročil lep venec. Zbor je bil sicer nekoliko truden od nastopov in vožnje, vendar je pa svoj program 18 težjih in lažjih skladb odpel v splošno navdušenje in zadovoljstvo poslušalstva. Z Adamičevim »Potkanim plesom«, katerega je moral zbor pri vsakem koncertu ponovno zapeti, je zaključil kratko, a vendar budno turnejo UPZ. Šele sedaj so pevci svobodneje zadihali, šele sedaj je popustil »valpetski bič« tov. Supančiča.

V polni dvorani »Narodnega doma«, kjer so pevci večerjali, je tov. Sestan čestital zboru in Pertotu, izražajoč upanje, da bo zborovsko postrtovalno delo imelo velik uspeh za ves učiteljski stan ker »S pesmijo branite učiteljske pravice!« »S pesmijo in v požrtvovalnim delom vsakega posameznega učitelja in učiteljice moramo doseči svoje uspehe«, je odgovoril tov. Supančič v svoji zahvali in zopet so zažveneli po dvorani mogočni akordi svetega gesla »Rodna pesem nas nikdar ne razdružijo!«

Razšli so se pevci. Kakor so se po postajah zbirali, tako so se poslavljali. Stisk roke in par besed. Kratko slovo v velikih pevskih dušah, v mislih na tovariše in tovarišice preko Drave in Mure, v zavesti desetletnice UPZ ter v prepričanju, da zamore biti le tako delo odgovor na vse omalovaževanje učiteljskega delovanja med narodom.

Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji

(Konec.)

VPRAŠANJE UČITELJSKIH ŠOL

Da se zavre naval kandidatov za učiteljske službe, zlasti kandidat, ki jih ni moči obdržati v osnovnih šolah po bolj oddaljenih krajih, je bilo treba v šolskih letih 1933-34 in 1934-35 ženskam popolnoma odrediti sprejem v učiteljska, pri moških kandidatih se je pa zahteval odlični in pravdorečen uspeh pri nižjem tečajnem izpitu v gimnaziji.

V tekočem šolskem letu je na vseh učiteljskih število sprejemov v prvi razred omejeno na dve tretjini moških in eno tretjino žensk, in je zato število dijakov v učiteljskih padlo s 3712 (1612 moških in 2100 žensk) na 3322 (736 moških in 1586 žensk). Po dosedanjem številu dijakov od 2. do 5. razreda se sme pričakovati, da bo do konca šolskega leta 1938-39 prišlo postopno iz učiteljske 2000 učiteljskih kandidatov. Če se temu številu doda 1750 doslej prispelih prošelj, sledi, da bo za prihodnja tri šolska leta na razpolago 3570 kandidatov, to število bo pa popolnoma zadostno, da pokrije potrebe osnovnih šol tudi tedaj, če bi večje število današnjih učiteljev z upokojitvijo ali drugih razlogov zapustilo učiteljsko službo in če se bo naraščanje števila novih šol in oddelkov gibalo v sedanjih mejah. Od šolskega leta 1939-40 bo število absolviranih kandidatov urejeno s številom sprejema v prve razrede učiteljskih.

PREVELIK NAVAL NA SREDNJE ŠOLE

Podatke o številnem stanju gimnazij sem navedel v začetku tega ekspozicija. Število učencev v gimnazijah raste rapidno. V primeru s 93.700 dijakov na koncu prejšnjega šolskega leta se je v začetku t. l. vpisalo 101.600 dijakov, to je 8.3% več. Junija 1935. je napravilo sprejemni izpit in se vpisalo v prvi razred gimnazije 20.970 dijakov. Res, da je tudi število v meščanskih šolah pokazalo znaten porast, le v manjši meri kakor v gi-

mnazijah, ter znaša število novih učencev meščanskih šol v tem šol. letu 2500, to je 7% od lanskega števila. Vzrok temu velikemu navalu učencev in učenec v gimnazijah je ta, da današnji uradniški zakon vse nameščence in tudi strokovno osebje klasificira po številu absolviranih gimnazijskih razredov, še pomembnejši razlog je pa v stanju narodnega gospodarstva, in mislijo starši, da bodo svoje otroke najzanesljiveje preskrbeli, če jih spravijo v državno službo.

POTREBA STROKOVNIH ŠOL

Temu navalu učencev v gimnazijah se bo dalo najuspešneje priti do živega z odprtjem strokovnih šol, in sicer ne samo tehniških, obrtnih in kmetijskih, kakršne danes (čeprav v zelo nezadostnem številu) že obstoje, nego tudi takih strokovnih šol, ki bodo svoje učence pripravljale za posebne poklice, za katere se učenci ne morejo pripraviti doma, temveč jih moramo pošiljati v inozemstvo, ali pa — na žalost se to mnogo pogosteje dogaja — kriti potrebo s klicanjem strokovnjakov iz tujine. Za primer bom navedel samo tiskarsko obrt, za katero nimamo ne ene posebne šole, temveč upravljamo na najbolje honorirana mesta tujce. Enako je tudi z drugimi panogami gospodarstva. Ker se tudi za te šole zahteva neka splošna izobrazba, širša kakor jo je dala osnovna šola, nastane potreba, da učenci, ki se bodo pripravljali za te poklice, poprej absolvirajo takšne šole, ki jih bodo usposobile, da bodo mogli z uspehom nadaljevati delo v strokovnih šolah in v praktičnih poklicih.

PREDVIDENA JE MOŽNOST PRESTOPA IZ MEŠČANSKIH ŠOL NA UČITELJSKE

Takšna vloga pripada prvenstveno meščanskim šolam, ki ji je zato treba posvetiti posebno pozornost. Meščanskih šol industrijske

smeri se ni moči niti misliti brez dobro urejenih delavnic, prav tako ne, kakor si ni moči misliti meščanskih šol kmetijske smeri brez vzornih posestev. Prosvetno ministrstvo je pripravljeno ustreči vsaki finančni zadosti podprti zahtevi po otvoritvi nove meščanske šole. V prosvetnem svetu so že proučeni in odobreni novi učni programi za vse vrste meščanskih šol, izpremembe zakona o srednjih šolah in učiteljskih pa predvidevajo za zelo dobre in odlične učence meščanskih šol možnost prestopa v gimnazije in učiteljska, če bi uspešno napravili dopolnilni izpit.

Izvajanje zakona o srednjih šolah je pokazalo, da se v njem nahajajo nekatere vrzeli, zaradi katerih nekatere določbe niso jasno precizirane, druge pa so nezadostne za zagotovitev normalnega in zdravega šolskega življenja. Zato je prosvetno ministrstvo v dogovoru z zastopniki profesorskega društva izdelalo izpremembe in dopolnitve tega zakona. Te izpremembe prinašajo nekatere določbe z namenom, da bi te šole bolj ustrezale potrebam prebivalstva in da bi se čim bolj prepletle z življenjem skupnosti. Posebno je upoštevano načelo izbire vrlih in za učenje sposobnih mladeničev. Sporazumno z univerzami se je izdelal zakonski načrt za ustanovitev pedagoškega zavoda z gimnazijo, telovadnico na filozofskih fakultetah naših uni-

verz. Ta zakonski načrt želi postaviti pedagoško izobrazbo profesorjev na solidno in dobro podlago, s čimer bi se profesorski zbor v nekaj letih popolnoma usposobi za uspešno delo na srednji šoli.

POTREBA NOVIH POSLOPIJ ZA SREDNJE ŠOLE

Nadalje je govoril g. minister prosvete o potrebi novih šolskih poslopij za srednje šole in o vseučiliščih ter je končal svoja izvajanja:

V vsem navedenem smo v velikih potezah podali stanje prosvete in njene potrebe ter povedali, kakšne odredbe namerava izdati prosvetno ministrstvo, da se odpravijo zapreke nadaljnega normalnega delovanja. Prepričan sem, da ni ostalo neopaženo dejstvo, da kažejo vse prosvetne ustanove paralelno tendenco o napredku, česar se lahko samo veselimo, da pa postavlja to dejstvo na drugi strani nove zahteve napram državnemu proračunu. Stremeti po tem, da spravimo ti dve dejstvi v sklad, kakor je nujno potrebno, se nadejam, da bom z določeno višino kreditov na eni strani dosegel, da ne zastane pravilni razvoj dela prosvetnih ustanov, na drugi strani pa, da bom ustregel našemu skupnemu prizadevanju, da se državni izdatki spravijo na pravo mero.

„Trboveljski slavček“

O uspehih tega edinega slovanskega zbora, ki je dosegel uspehe na glasbenem polju kakor še nihče pred njim in ki je prvi utrpl pot v svet narodni in moderni slovanski mladinski glasbi, tako z umetniškega kot pedagoškega področja, smo že poročali zadnjič. Toda uspehi na umetniškem in pedagoškem polju pa niso bili edini. Tudi na socialnem polju so ustvarili toliko dobrega in trajnega, da je tudi ta uspeh vredno in dolžno zabeležiti.

Najlepšo sliko teh uspehov nam daje pač pregled petletnih socialnih dajatev »Trboveljskega slavčka«. V letu 1932/33 je izdala uprava odbora za šolske potrebščine 1295 Din 75 p, za čevlje 934 Din, za obleko 11.337 Din in za jestvine 286 Din 50 p. Skupaj znaša to za omenjeno poslovno leto 7585 Din 25 p. Odsteta je vsota 6268 Din, ki so jo pevci prispevali sami za obleko.

V letu 1933/34 se je izdalo za šolske potrebščine 2683 Din 75 p, za čevlje 5383 Din, za obleko 1484 Din 15 p, za jedila 522 Din, za razno 484 Din Največ pa je izdala uprava zbora za kolonije R. K. in sicer Din 38.766. Za drugo poslovno leto so izdali torej 49.322 Din 90 p.

V tretjem poslovno leto je bilo izdanih za šolske potrebščine 1907 Din 50 p, za

čevlje 1390 Din, za obleko 297 Din, za jestvine 500 Din 50 p in razno 110 Din. V tretjem poslovno leto so znašale podpore 4205 Din.

V četrtem poslovno leto pa so bili nakazani sledeči zneski: za šolske potrebščine 178 Din, za čevlje 866 Din, za jestvine 2828 Din 25 p, razno 50 Din, kolonije pa 37.179 Din 25 p. Četrto poslovno leto je bilo v podporah najbogatejše, saj znaša vsota celotnih podpor 41.101 Din 50 p.

In če vse te socialne dajatve ali podpore seštejemo, se nam nudijo vsega priznanja vredne številke: za šolske potrebščine se je izdalo v vseh štirih letih 6065 Din, za čevlje 8573 Din, za obleke 6850 Din 15 p, za jedila 4137 Din 25 p, za razno 644 Din, za kolonije 75.945 Din 25 p. Ali vseh podpor, kar jih je izdala uprava v svojih štirih letih plodnosnega dela 102.214 Din 65 p (stodva tisoč dvestoštirinajst dinarjev 65 par).

Da so dosegli tako ogromen uspeh na socialnem polju baš ti otroci, ki jim je bil in jim je še vedno dom v najbolj specifičnem rudarskem revirju, kjer sta glad in revščina največja, nas mora ta bilanca naravnost osupniti. Največje pozornosti je vredna postavka za kolonije R. K. Okrog 180 trboveljskih rudarskih otrok je bilo vsako leto v obmorskih kolonijah.

J. E. Polak:

Ljudevit Stiasny je umrl...

In v dušo mi je legla bol',
ko sem izvedel,
da si odromal v večnost...

V petek, 6. marca t. l. je bilo. Po kosilu sem malo posedel in prebiral »Jutro«. Zdajci se mi ustavi pogled ob sledečem obvestilu: »Umril je nam naš dober stric Ljudevit Stiasny, šol. nadzornik v p., dne 5. t. m. po kratki mučni boleznii v 74. letu starosti. Pokopali ga bodo v soboto, dne 7. marca ob pol 15. uri na slovenjgraškem pokopališču. — Slovenjgradec, dne 5. marca 1936. — Rodbine: Stiasny, Vudkovič, Zorčič, Rak in Povh.«

In tega obvestila sem bil žalosten; zakaj umrl je človek precej velikega formata, dasi tega na zunaj ni nikoli kazal; zakaj rajnik ni imel ne dolgega jezika in ne komolcev, vajenih razrivanja; bil je dober in mehka duša in zanimal se je le za narodo, mladino, šolo, učiteljsvo in sorodnike.

Da, rajnik je ljubil narodo. Kadarkoli je le utegnil, je pohitel v planine; in preromal je vse naše domače in tudi mnogo tujih. Kadar pa je imel več časa, n. pr. ob velikih počitnicah, je poromal tudi v širni svet; preromal je Malo Azijo, Severno Afriko in skoro vso Evropo od vzhoda do zahoda in od juga do onih krajev na njenem severu, kjer trajata dan in noč po več mesecev. Ali rajnik ni potoval kot slepec! O tem nam pričajo njegovi potopisi.

Kako mu je bila pri srcu mladina, ve samo oni, ki ga je videl igrati se z otroki; pa ne s svojimi, temveč s tujimi. To vedo pa tudi vsi oni, ki so ga videli pri delu za šolo

in v šoli. Ali večje, nego je bilo njegovo delo v šoli, je bilo njegovo delo za šolo; zakaj imenovan je bil razmeroma še jako mlad za šolskega nadzornika. Dolgo vrsto let je deloval v krškem in litijemskem srezu. Kako se je razmahnilo delo, kako dvignilo šolstvo in kako je poprijelo za delo učiteljsvo teh dveh okrajev, vedo vsi oni, ki so delali z njim — učiteljsvo obeh okrajev!... Da ni bilo takega skupnega dela, bi ne bila taka rajnikova številna in v brošurah izdana »Konferenčna poročila«, še manj pa bi zagledale kdaj beli dan mnogobrojne »Učne slike«, izdane v knjigah, »Praktični računar« in dr.

Rajnik je bil na šolskem polju reformator še v drugo smer; in to je morda njegovo največje delo; zakaj kdor pozna unikum vsega šolstva, t. j. takozvano »Ponavljalno šolo«, mi mora priznati, da je imel rajnik mnogo reformatorskega duha, a še več poguma, da se je lotil tega nestvara. In lotil se ga je! Ne sam; zakaj vedel je, da bi sam omagal! Pomagalo mu je učiteljsvo!... In v nekaterih letih je izdal »Učne slike za ponavljalne šole« (2 knjigi), »Berilo za ponavljalne šole«, »Računice za ponavljalne šole«, »Prosto spise v ponavljalni šoli«, a sestankov, konferenc in »Konferenčnih poročil« niti ne omenjam.

Za njegovega nadzorstva so prezidali mnogo starih šol in sezidali tudi nove. In kako je rajnik skrbel, da jih opremijo mero-dajni faktorji z učili! Meni se vidi, da je bil rajnik med prvimi, ki je poznal pomen »Ski-optikona« za šolo. Mnogoč diaprojektivov in predavanj, k tem diaprojektivom govore, da je bil rajnik za tiste čase šolnik modernega kova.

Učiteljsvo ni bil drugega nego prijatelj in svetovalec!

Da, bil je plemenita duša! Kljub temu je žel za vse svoje delo samo preziranje in ne-hvaležnost. Prezrli so ga, ko je bilo odlikovanih na stotine ljudi, ki so mu segali komaj do gležnjev. Pred nosom so mu zaprli vrata, ki so se mu jela odpirati do mesta, kj ga je s svojim delom zaslužil. Toda on ni klonil! Delal je in delal dalje! Kolikokrat sem ga srečal, ko je nesel celo skladovnico knjig iz knjižnice. A če sem ga vprašal: »Pri-jatelj, čemu vse to?« — je zmigal z rameni in dejal: »Veš, človek, ki se je dela navadil, se mu izlepa ne odvadi!«...

In zdaj je konec vsega!... Nič več te ne bom srečal!... A ko obiščem ob priliki na slovenjgraškem pokopališču tvoj grob, bom na spomeniku bral morda tele besede:

Ko šel boš potnik, mimo groba,
za hipa dva ob njem postoj!...
Glej, v grobu tem mož plemeniti
je našel zadnji svoj pokoj.
On ljubil je Boga v narodi,
ga ljubil v dušah je otrok
in to ljubezen je on vcepljal
po šolah daleč naokrog —
»Počivaj v miru, blagi mož!«...
to reci, predno odšel boš.

Da, počivaj v miru, mož plemeniti! Planinci, potniki, otroci, šola, učiteljsvo in sorodniki, kar vse si ti tako neizrečno ljubil, te bodo ohranili v najlepšem spominu!

Ljudevit Stiasny je bil rojen leta 1862. v Kamniku. Oče mu je bil Čeh, mati pa Slovenka. Leta 1882. je maturiral v Ljubljani. Služboval je v Bohinju in Zagorju ob Savi. Od tu je odšel za nadzornika za litijški in krški okraj. Svoj sedež je imel v Krškem. Tu je živel skupaj s svojo mamicco, ki jo je

neizrečno ljubil. Ta velika ljubezen do mamicce je bila menda vzrok, da se lepi fant ni oženil. Ko mu je umrla mamicca, je prenesel vso svojo ljubezen na svoje nečakinje, ki jih je ljubil po očetovski. Tem in vsem njihovim sorodnikom naše najiskrenejše so-žalje.

Štirje mladi iz naših vrst

Skoraj istočasno, ko je naš priznani in postrtovalni Učiteljski pevski zbor ponesel jugoslovanske pesmi na severovzhodno mejo Slovenije, ko je naš Suligov s svojimi »Trboveljskimi slavčki« prinesel prvo pomladno razpoloženje v naš Maribor in staroslavne Ruše in žel navdse zasluženo priznanje, so 6. t. m. v mariborski Ljudski univerzi štirje literati iz naših vrst recitali svoja dela. Bil je to večer s srčno toploto, kakršnih bi bilo treba več v Mariboru, kjer umetnostni duh, žal, močno usiha na račun gospodarskega duha.

Zdi se mi namreč, da je dolžnost našega lista, da tudi ta pazno zasleduje posebej vse pokrete, ki gredo iz naših vrst, da med nami samimi vzbuja zanimanje tudi za orače srčne kulture, umetnosti, ter objektivno poroča o njihovi rasti in uspehih.

Najbolj močan je bil pač Tone Seliškar. V pesmi »Pravijo« je dvignil vero v že skoraj poteptan optimizem. Veruje, da homo kdaj rekli: »Zdaj pa smo vsi enaki«, da bo oče sinu pravil: »Poglej v leksikon, kaj je to krizala!« Pesmi »Jutro v mestu«, »Jetnišnica«, »Večer nad mestom«, »Z vlakom«, »Dvoje obličij« so vse s podčrtanim socialnim povdarkom brez vsiljive tendence, a prepone-jene z liricnimi momenti; vse so umetniško

V Prlekiji.

Po kosilu je bilo treba iti na pot, kajti ob štirih popoldne je UPZ koncertiral v Ljutomeru. Za svoj četrti nastop so se pevci pripravljali in oblačili kar v vlak. Po treh vmesnih postajah je pevec na postaji pozdravila koračnica ljutomerske mestne godbe pod vodstvom tov. Zachrla, deklice pa so jih okitile s šopki pomladnega cvetja povezanega z narodnimi trakovi. Zbor je pozdravil predsednik ljutomerskega učiteljskega društva Mavrič, nato pa se je razvila povorka do sokol doma, kjer se je vršil koncert. Dvorana je bila že popolnoma zasedena, ko je starosta Sokola gospod dr. Stanjko kot domačin pozdravil pevce, želeč jim srečne trenutke v deželi »visečih klinčkov«. Par minut priprave in zopet je zbor pel pred zelo navdušeno publiko. Med odmorom je nadzornik tov. Karbaš pozdravil pevce v imenu učiteljstva in vseh kulturnih društev v Ljutomeru. Čestital je UPZ na delu, ki ga vrši v splošno čast celotnega učiteljskega stanu v mejah Jugoslavije, kakor tudi preko njenih mej. Odlikovanje bolgarskega carja Borisa velja posebno za dirigenta tov. Pertota in UPZ, vendar pa se čutilo s tem počašeni tudi vsi učitelji in učiteljice. Z veseljem se je spomnil tudi učiteljice iz njegovega sreza, ki je članica zbora, kar je poslušalstvo glasno odobravalo. Končno je izročil lično košaro polno steklenic raznovrstnih vin kot posebno darilo in pozdrav ljutomerskih gor.

V Ptuj.

Po kratki zakuski, ki jo je priredilo učiteljsko sreskega društva Ljutomer je bilo

zopet treba na pot v Ptuj. Peti nastop ali četrti v enem dnevu! Koncert je bil napovedan za deveto uro, pevci so pa prišli šele po tej uri v garderobo. Pogled v zrcalo, note v roke in zopet so stali pred popolnoma zasedeno dvorano. Zbor je pozdravil predsednik učiteljskega društva Ptuj tov. Sestan, tov. Koljčak pa je izročil lep venec. Zbor je bil sicer nekoliko truden od nastopov in vožnje, vendar je pa svoj program 18 težjih in lažjih skladb odpel v splošno navdušenje in zadovoljstvo poslušalstva. Z Adamičevim »Potkanim plesom«, katerega je moral zbor pri vsakem koncertu ponovno zapeti, je zaključil kratko, a vendar budno turnejo UPZ. Šele sedaj so pevci svobodneje zadihali, šele sedaj je popustil »svalpetski bič« tov. Supančiča.

V polni dvorani »Narodnega doma«, kjer so pevci večerjali, je tov. Sestan čestital zboru in Pertotu, izražajoč upanje, da bo zborovsko postrtovalno delo imelo velik uspeh za ves učiteljski stan ker »S pesmijo branite učiteljske pravice!« »S pesmijo in v požrtvovalnim delom vsakega posameznega učitelja in učiteljice moramo doseči svoje uspehe«, je odgovoril tov. Supančič v svoji zahvali in zopet so zažveneli po dvorani mogočni akordi svetega gesla »Rodna pesem nas nikdar ne razdružijo!«

Razšli so se pevci. Kakor so se po postajah zbirali, tako so se poslavljali. Stisk roke in par besed. Kratko slovo v velikih pevskih dušah, v mislih na tovariše in tovarišice preko Drave in Mure, v zavesti desetletnice UPZ ter v prepričanju, da zamore biti le tako delo odgovor na vse omalovaževanje učiteljskega delovanja med narodom.

Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji

(Konec.)

VPRAŠANJE UČITELJSKIH ŠOL

Da se zavre naval kandidatov za učiteljske službe, zlasti kandidat, ki jih ni moči obdržati v osnovnih šolah po bolj oddaljenih krajih, je bilo treba v šolskih letih 1933-34 in 1934-35 ženskam popolnoma odrediti sprejem v učiteljska, pri moških kandidatih se je pa zahteval odlični in pravdovredni uspeh pri nižjem tečajnem izpitu v gimnaziji.

V tekočem šolskem letu je na vseh učiteljskih število sprejemov v prvi razred omejeno na dve tretjini moških in eno tretjino žensk, in je zato število dijakov v učiteljskih padlo s 3712 (1612 moških in 2100 žensk) na 3322 (736 moških in 1586 žensk). Po dosedanjem številu dijakov od 2. do 5. razreda se sme pričakovati, da bo do konca šolskega leta 1938-39 prišlo postopno iz učiteljskega učiteljskih kandidatov. Če se temu številu doda 1750 doslej prispelih prošelj, sledi, da bo za prihodnja tri šolska leta na razpolago 3570 kandidatov, to število bo pa popolnoma zadostno, da pokrije potrebe osnovnih šol tudi tedaj, če bi večje število današnjih učiteljev z upokojitvijo ali drugih razlogov zapustilo učiteljsko službo in če se bo naraščanje števila novih šol in oddelkov gibalo v sedanjih mejah. Od šolskega leta 1939-40 bo število absolviranih kandidatov urejeno s številom sprejema v prve razrede učiteljskih.

PREVELIK NAVAL NA SREDNJE ŠOLE

Podatke o številnem stanju gimnazij sem navedel v začetku tega ekspozicija. Število učencev v gimnazijah raste rapidno. V primeru s 93.700 dijakov na koncu prejšnjega šolskega leta se je v začetku t. l. vpisalo 101.600 dijakov, to je 8.3% več. Junija 1935. je napravilo sprejemni izpit in se vpisalo v prvi razred gimnazije 20.970 dijakov. Res, da je tudi število v meščanskih šolah pokazalo znaten porast, le v manjši meri kakor v gi-

mnazijah, ter znaša število novih učencev meščanskih šol v tem šol. letu 2500, to je 7% od lanskega števila. Vzrok temu velikemu navalu učencev in učenc v gimnazijah je ta, da današnji uradniški zakon vse nameščence in tudi strokovno osebje klasificira po številu absolviranih gimnazijskih razredov, še pomembnejši razlog je pa v stanju narodnega gospodarstva, in mislijo starši, da bodo svoje otroke najzanesljiveje preskrbeli, če jih spravijo v državno službo.

POTREBA STROKOVNIH ŠOL

Temu navalu učencev v gimnazijah se bo dalo najuspešneje priti do živega z odprtjem strokovnih šol, in sicer ne samo tehniških, obrtnih in kmetijskih, kakršne danes (čeprav v zelo nezadostnem številu) že obstoje, nego tudi takih strokovnih šol, ki bodo svoje učence pripravljale za posebne poklice, za katere se učenci ne morejo pripraviti doma, temveč jih moramo pošiljati v inozemstvo, ali pa — na žalost se to mnogo pogosteje dogaja — kriti potrebo s klicanjem strokovnjakov iz tujine. Za primer bom navedel samo tiskarsko obrt, za katero nimamo ne ene posebne šole, temveč upravljamo na najbolje honorirana mesta tujce. Enako je tudi z drugimi panogami gospodarstva. Ker se tudi za te šole zahteva neka splošna izobrazba, širša kakor jo je dala osnovna šola, nastane potreba, da učenci, ki se bodo pripravljali za te poklice, poprej absolvirajo takšne šole, ki jih bodo usposobile, da bodo mogli z uspehom nadaljevati delo v strokovnih šolah in v praktičnih poklicih.

PREDVIDENA JE MOŽNOST PRESTOPA IZ MEŠČANSKIH ŠOL NA UČITELJSKE

Takšna vloga pripada prvenstveno meščanskim šolam, ki ji je zato treba posvetiti posebno pozornost. Meščanskih šol industrijske

smeri se ni moči niti misliti brez dobro urejenih delavnic, prav tako ne, kakor si ni moči misliti meščanskih šol kmetijske smeri brez vzornih posestev. Prosvetno ministrstvo je pripravljeno ustreči vsaki finančni zadosti podprti zahtevi po otvoritvi nove meščanske šole. V prosvetnem svetu so že proučeni in odobreni novi učni programi za vse vrste meščanskih šol, izpremembe zakona o srednjih šolah in učiteljskih pa predvidevajo za zelo dobre in odlične učence meščanskih šol možnost prestopa v gimnazije in učiteljska, če bi uspešno napravili dopolnilni izpit.

Izvajanje zakona o srednjih šolah je pokazalo, da se v njem nahajajo nekatere vrzeli, zaradi katerih nekatere določbe niso jasno precizirane, druge pa so nezadostne za zagotovitev normalnega in zdravega šolskega življenja. Zato je prosvetno ministrstvo v dogovoru z zastopniki profesorskega društva izdelalo izpremembe in dopolnitve tega zakona. Te izpremembe prinašajo nekatere določbe z namenom, da bi te šole bolj ustrezale potrebam prebivalstva in da bi se čim bolj prepletle z življenjem skupnosti. Posebno je upoštevano načelo izbire vrlih in za učenje sposobnih mladeničev. Sporazumno z univerzami se je izdelal zakonski načrt za ustanovitev pedagoškega zavoda z gimnazijo, telovadnico na filozofskih fakultetah naših uni-

verz. Ta zakonski načrt želi postaviti pedagoško izobrazbo profesorjev na solidno in dobro podlago, s čimer bi se profesorski zbor v nekaj letih popolnoma usposobi za uspešno delo na srednji šoli.

POTREBA NOVIH POSLOPIJ ZA SREDNJE ŠOLE

Nadalje je govoril g. minister prosvete o potrebi novih šolskih poslopij za srednje šole in o vseučiliščih ter je končal svoja izvajanja:

V vsem navedenem smo v velikih potezah podali stanje prosvete in njene potrebe ter povedali, kakšne odredbe namerava izdati prosvetno ministrstvo, da se odpravijo zapreke nadaljnega normalnega delovanja. Prepričan sem, da ni ostalo neopazeno dejstvo, da kažejo vse prosvetne ustanove paralelno tendenco o napredku, česar se lahko samo veselimo, da pa postavlja to dejstvo na drugi strani nove zahteve napram državnemu proračunu. Stremeti po tem, da spravimo ti dve dejstvi v sklad, kakor je nujno potrebno, se nadejam, da bom z določeno višino kreditov na eni strani dosegel, da ne zastane pravilni razvoj dela prosvetnih ustanov, na drugi strani pa, da bom ustregel našemu skupnemu prizadevanju, da se državni izdatki spravijo na pravo mero.

„Trboveljski slavček“

O uspehih tega edinega slovenskega zbora, ki je dosegel uspehe na glasbenem polju kakor še nihče pred njim in ki je prvi utr pot v svet narodni in moderni slovenski mladinski glasbi, tako z umetniškega kot pedagoškega področja, smo že poročali zanj. Toda uspehi na umetniškem in pedagoškem polju pa niso bili edini. Tudi na socialnem polju so ustvarili toliko dobrega in trajnega, da je tudi ta uspeh vredno in dolžno zabeležiti.

Najlepšo sliko teh uspehov nam daje pač pregled petletnih socialnih dajatev »Trboveljskega slavčka«. V letu 1932/33 je izdala uprava odbora za šolske potrebščine 1295 Din 75 p, za čevlje 934 Din, za obleko 11.337 Din in za jestvine 286 Din 50 p. Skupaj znaša to za omenjeno poslovno leto 7585 Din 25 p. Odšteta je vsota 6268 Din, ki so jo pevci prispevali sami za obleko.

V letu 1933/34 se je izdalo za šolske potrebščine 2683 Din 75 p, za čevlje 5383 Din, za obleko 1484 Din 15 p, za jedila 522 Din, za razno 484 Din Največ pa je izdala uprava zbora za kolonije R. K. in sicer Din 38.766. Za drugo poslovno leto so izdali torej 49.322 Din 90 p.

V tretjem poslovno leto je bilo izdanih za šolske potrebščine 1907 Din 50 p, za

čevlje 1390 Din, za obleko 297 Din, za jestvine 500 Din 50 p in razno 110 Din. V tretjem poslovno leto so znašale podpore 4205 Din.

V četrtem poslovno leto pa so bili nakazani sledeči zneski: za šolske potrebščine 178 Din, za čevlje 866 Din, za jestvine 2828 Din 25 p, razno 50 Din, kolonije pa 37.179 Din 25 p. Četrto poslovno leto je bilo v podporah najbogatejše, saj znaša vsota celotnih podpor 41.101 Din 50 p.

In če vse te socialne dajatve ali podpore seštejemo, se nam nudijo vsega priznanja vredne številke: za šolske potrebščine se je izdalo v vseh štirih letih 6065 Din, za čevlje 8573 Din, za obleke 6850 Din 15 p, za jedila 4137 Din 25 p, za razno 644 Din, za kolonije 75.945 Din 25 p. Ali vseh podpor, kar jih je izdala uprava v svojih štirih letih plodnosnega dela 102.214 Din 65 p (stodva tisoč dvestoštirinajst dinarjev 65 par).

Da so dosegli tako ogromen uspeh na socialnem polju baš ti otroci, ki jim je bil in jim je še vedno dom v najbolj specifičnem rudarskem revirju, kjer sta glad in revščina največja, nas mora ta bilanca naravnost osupniti. Največje pozornosti je vredna postavka za kolonije R. K. Okrog 180 trboveljskih rudarskih otrok je bilo vsako leto v obmorskih kolonijah.

J. E. Polak:

Ljudevit Stiasny je umrl...

In v dušo mi je legla bol',
ko sem izvedel,
da si odromal v večnost...

V petek, 6. marca t. l. je bilo. Po kosilu sem malo posedel in prebiral »Jutro«. Zdajci se mi ustavi pogled ob sledečem obvestilu: »Umril je nam naš dober stric Ljudevit Stiasny, šol. nadzornik v p., dne 5. t. m. po kratki mučni boleznii v 74. letu starosti. Pokopali ga bodo v soboto, dne 7. marca ob pol 15. uri na slovenjgraškem pokopališču. — Slovenjgradec, dne 5. marca 1936. — Rodbine: Stiasny, Vudkovič, Zorčič, Rak in Povh.«

In tega obvestila sem bil žalosten; zakaj umrl je človek precej velikega formata, dasi tega na zunaj ni nikoli kazal; zakaj rajnik ni imel ne dolgega jezika in ne komolcev, vajenih razrivanja; bil je dobra in mehka duša in zanimal se je le za narodo, mladino, šolo, učiteljstvo in sorodnike.

Da, rajnik je ljubil narodo. Kadarkoli je le utegnil, je pohitel v planine; in preromal je vse naše domače in tudi mnogo tujih. Kadar pa je imel več časa, n. pr. ob velikih počitnicah, je poromal tudi v širni svet; preromal je Malo Azijo, Severno Afriko in skoro vso Evropo od vzhoda do zahoda in od juga do onih krajev na njenem severu, kjer trajata dan in noč po več mesecev. Ali rajnik ni potoval kot slepec! O tem nam pričajo njegovi potopisi.

Kako mu je bila pri srcu mladina, ve samo oni, ki ga je videl igrati se z otroki; pa ne s svojimi, temveč s tujimi. To vedo pa tudi vsi oni, ki so ga videli pri delu za šolo

in v šoli. Ali večje, nego je bilo njegovo delo v šoli, je bilo njegovo delo za šolo; zakaj imenovan je bil razmeroma še jako mlad za šolskega nadzornika. Dolgo vrsto let je deloval v krškem in litijemskem srezu. Kako se je razmahnilo delo, kako dvignilo šolstvo in kako je poprijelo za delo učiteljstvo teh dveh okrajev, vedo vsi oni, ki so delali z njim — učiteljstvo obeh okrajev!... Da ni bilo takega skupnega dela, bi ne bila taka rajnikova številna in v brošurah izdana »Konferenčna poročila«, še manj pa bi zagledale kdaj beli dan mnogobrojne »Učne slike«, izdane v knjigah, »Praktični računar« in dr.

Rajnik je bil na šolskem polju reformator še v drugo smer; in to je morda njegovo največje delo; zakaj kdor pozna unikum vsega šolstva, t. j. takozvano »Ponavljalno šolo«, mi mora priznati, da je imel rajnik mnogo reformatorskega duha, a še več poguma, da se je lotil tega nestvara. In lotil se ga je! Ne sam; zakaj vedel je, da bi sam omagal! Pomagalo mu je učiteljstvo!... In v nekaterih letih je izdal »Učne slike za ponavljalne šole« (2 knjigi), »Berilo za ponavljalne šole«, »Računice za ponavljalne šole«, »Prosto spise v ponavljalni šoli«, a sestankov, konferenc in »Konferenčnih poročil« niti ne omenjam.

Za njegovega nadzorstva so prezidali mnogo starih šol in sezidali tudi nove. In kako je rajnik skrbel, da jih opremijo mero-dajni faktorji z učili! Meni se vidi, da je bil rajnik med prvimi, ki je poznal pomen »Ski-optikona« za šolo. Mnogočie diaprojektivov in predavanj, k tem diaprojektivom govore, da je bil rajnik za tiste čase šolnik modernega kova.

Učiteljstvu ni bil drugega nego prijatelj in svetovalec!

Da, bil je plemenita duša! Kljub temu je žel za vse svoje delo samo preziranje in ne-hvaležnost. Prezrli so ga, ko je bilo odlikovanih na stotine ljudi, ki so mu segali komaj do gležnjev. Pred nosom so mu zaprli vrata, ki so se mu jela odpirati do mesta, kj ga je s svojim delom zaslužil. Toda on ni klonil! Delal je in delal dalje! Kolikokrat sem ga srečal, ko je nesel celo skladovnico knjig iz knjižnice. A če sem ga vprašal: »Pri-jatelj, čemu vse to?« — je zmigal z rameni in dejal: »Veš, človek, ki se je dela navadil, se mu izlepa ne odvadi!«...

In zdaj je konec vsega!... Nič več te ne bom srečal!... A ko obiščem ob priliki na slovenjgraškem pokopališču tvoj grob, bom na spomeniku bral morda tele besede:

Ko šel boš potnik, mimo groba,
za hipa dva ob njem postoj!...
Glej, v grobu tem mož plemeniti
je našel zadnji svoj pokoj.
On ljubil je Boga v narodi,
ga ljubil v dušah je otrok
in to ljubezen je on vcepljal
po šolah daleč naokrog —
»Počivaj v miru, blagi mož!«...
to reci, predno odšel boš.

Da, počivaj v miru, mož plemeniti! Planinci, potniki, otroci, šola, učiteljstvo in sorodniki, kar vse si ti tako neizrečno ljubil, te bodo ohranili v najlepšem spominu!

Ljudevit Stiasny je bil rojen leta 1862. v Kamniku. Oče mu je bil Čeh, mati pa Slovenka. Leta 1882. je maturiral v Ljubljani. Služboval je v Bohinju in Zagorju ob Savi. Od tu je odšel za nadzornika za litijški in krški okraj. Svoj sedež je imel v Krškem. Tu je živel skupaj s svojo mamicco, ki jo je

neizrečno ljubil. Ta velika ljubezen do mamicce je bila menda vzrok, da se lepi fant ni oženil. Ko mu je umrla mamicca, je prenesel vso svojo ljubezen na svoje nečakinje, ki jih je ljubil po očetovsko. Tem in vsem njihovim sorodnikom naše najiskrenejše so-žalje.

Štirje mladi iz naših vrst

Skoraj istočasno, ko je naš priznani in postrtovalni Učiteljski pevski zbor ponesel jugoslovanske pesmi na severovzhodno mejo Slovenije, ko je naš Suligov s svojimi »Trboveljskimi slavčki« prinesel prvo pomladno razpoloženje v naš Maribor in staroslavne Ruše in žel nadvse zasluženo priznanje, so 6. t. m. v mariborski Ljudski univerzi štirje literati iz naših vrst recitali svoja dela. Bil je to večer s srčno toploto, kakršnih bi bilo treba več v Mariboru, kjer umetnostni duh, žal, močno usiha na račun gospodarskega duha.

Zdi se mi namreč, da je dolžnost našega lista, da tudi ta pazno zasleduje posebej vse pokrete, ki gredo iz naših vrst, da med nami samimi vzbuja zanimanje tudi za orače srčne kulture, umetnosti, ter objektivno poroča o njihovi rasti in uspehih.

Najbolj močan je bil pač Tone Seliškar. V pesmi »Pravijo« je dvignil vero v že skoraj poteptan optimizem. Veruje, da homo kdaj rekli: »Zdaj pa smo vsi enaki«, da bo oče sinu pravil: »Poglej v leksikon, kaj je to krizla!« Pesmi »Jutro v mestu«, »Jetnišnica«, »Večer nad mestom«, »Z vlakom«, »Dvoje obličij« so vse s podčrtanim socialnim povdarkom brez vsiljive tendence, a prepojene z liricnimi momenti; vse so umetniško

V Prlekiji.

Po kosilu je bilo treba iti na pot, kajti ob štirih popoldne je UPZ koncertiral v Ljutomeru. Za svoj četrti nastop so se pevci pripravljali in oblačili kar v vlak. Po treh vmesnih postajah je pevec na postaji pozdravila koračnica ljutomerske mestne godbe pod vodstvom tov. Zachrla, deklice pa so jih okitile s šopki pomladnega cvetja povezanega z narodnimi trakovi. Zbor je pozdravil predsednik ljutomerskega učiteljskega društva Mavrič, nato pa se je razvila povorka do sokola doma, kjer se je vršil koncert. Dvorana je bila že popolnoma zasedena, ko je starosta Sokola gospod dr. Stanjko kot domačin pozdravil pevce, želeč jim srečne trenutke v deželi »visečih klinčkov«. Par minut priprave in zopet je zbor pel pred zelo navdušeno publiko. Med odmorom je nadzornik tov. Karbaš pozdravil pevce v imenu učiteljstva in vseh kulturnih društev v Ljutomeru. Čestital je UPZ na delu, ki ga vrši v splošno čast celotnega učiteljskega stanu v mejah Jugoslavije, kakor tudi preko njenih mej. Odlikovanje bolgarskega carja Borisa velja posebno za dirigenta tov. Pertota in UPZ, vendar pa se čutilo s tem počašeni tudi vsi učitelji in učiteljice. Z veseljem se je spomnil tudi učiteljice iz njegovega sreza, ki je članica zbora, kar je poslušalstvo glasno odobravalo. Končno je izročil lično košaro polno steklenic raznovrstnih vin kot posebno darilo in pozdrav ljutomerskih gor.

V Ptuj.

Po kratki zakuski, ki jo je priredilo učiteljsko sreskega društva Ljutomer je bilo

zopet treba na pot v Ptuj. Peti nastop ali četrti v enem dnevu! Koncert je bil napovedan za deveto uro, pevci so pa prišli šele po tej uri v garderobo. Pogled v zrcalo, note v roke in zopet so stali pred popolnoma zasedeno dvorano. Zbor je pozdravil predsednik učiteljskega društva Ptuj tov. Sestan, tov. Koljčak pa je izročil lep venec. Zbor je bil sicer nekoliko truden od nastopov in vožnje, vendar je pa svoj program 18 težjih in lažjih skladb odpel v splošno navdušenje in zadovoljstvo poslušalstva. Z Adamičevim »Potkanim plesom«, katerega je moral zbor pri vsakem koncertu ponovno zapeti, je zaključil kratko, a vendar budno turnejo UPZ. Šele sedaj so pevci svobodneje zadihali, šele sedaj je popustil »valpetski bič« tov. Supančiča.

V polni dvorani »Narodnega doma«, kjer so pevci večerjali, je tov. Sestan čestital zboru in Pertotu, izražajoč upanje, da bo zborovsko postrtovalno delo imelo velik uspeh za ves učiteljski stan ker »S pesmijo branite učiteljske pravice!« »S pesmijo in v požrtvovalnim delom vsakega posameznega učitelja in učiteljice moramo doseči svoje uspehe«, je odgovoril tov. Supančič v svoji zahvali in zopet so zažveneli po dvorani mogočni akordi svetega gesla »Rodna pesem nas nikdar ne razdružijo!«

Razšli so se pevci. Kakor so se po postajah zbirali, tako so se poslavljali. Stisk roke in par besed. Kratko slovo v velikih pevskih dušah, v mislih na tovariše in tovarišice preko Drave in Mure, v zavesti desetletnice UPZ ter v prepričanju, da zamore biti le tako delo odgovor na vse omalovaževanje učiteljskega delovanja med narodom.

Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji

(Konec.)

VPRAŠANJE UČITELJSKIH ŠOL

Da se zavre naval kandidatov za učiteljske službe, zlasti kandidat, ki jih ni moči obdržati v osnovnih šolah po bolj oddaljenih krajih, je bilo treba v šolskih letih 1933-34 in 1934-35 ženskam popolnoma odrediti sprejem v učiteljska, pri moških kandidatih se je pa zahteval odlični in pravdovredni uspeh pri nižjem tečajnem izpitu v gimnaziji.

V tekočem šolskem letu je na vseh učiteljskih število sprejemov v prvi razred omejeno na dve tretjini moških in eno tretjino žensk, in je zato število dijakov v učiteljskih padlo s 3712 (1612 moških in 2100 žensk) na 3322 (736 moških in 1586 žensk). Po dosedanjem številu dijakov od 2. do 5. razreda se sme pričakovati, da bo do konca šolskega leta 1938-39 prišlo postopno iz učiteljske 2000 učiteljskih kandidatov. Če se temu številu doda 1750 doslej prispelih prošelj, sledi, da bo za prihodnja tri šolska leta na razpolago 3570 kandidatov, to število bo pa popolnoma zadostno, da pokrije potrebe osnovnih šol tudi tedaj, če bi večje število današnjih učiteljev z upokojitvijo ali drugih razlogov zapustilo učiteljsko službo in če se bo naraščanje števila novih šol in oddelkov gibalo v sedanjih mejah. Od šolskega leta 1939-40 bo število absolviranih kandidatov urejeno s številom sprejema v prve razrede učiteljskih.

PREVELIK NAVAL NA SREDNJE ŠOLE

Podatke o številnem stanju gimnazij sem navedel v začetku tega ekspozicije. Število učencev v gimnazijah raste rapidno. V primeru s 93.700 dijakov na koncu prejšnjega šolskega leta se je v začetku t. l. vpisalo 101.600 dijakov, to je 8.3% več. Junija 1935. je napravilo sprejemni izpit in se vpisalo v prvi razred gimnazije 20.970 dijakov. Res, da je tudi število v meščanskih šolah pokazalo znaten porast, le v manjši meri kakor v gi-

mnazijah, ter znaša število novih učencev meščanskih šol v tem šol. letu 2500, to je 7% od lanskega števila. Vzrok temu velikemu navalu učencev in učenj v gimnazijah je ta, da današnji uradniški zakon vse nameščence in tudi strokovno osebje klasificira po številu absolviranih gimnazijskih razredov, še pomembnejši razlog je pa v stanju narodnega gospodarstva, in mislijo starši, da bodo svoje otroke najzanesljiveje preskrbeli, če jih spravijo v državno službo.

POTREBA STROKOVNIH ŠOL

Temu navalu učencev v gimnazijah se bo dalo najuspešneje priti do živega z odprtjem strokovnih šol, in sicer ne samo tehniških, obrtnih in kmetijskih, kakršne danes (čeprav v zelo nezadostnem številu) že obstoje, nego tudi takih strokovnih šol, ki bodo svoje učence pripravljale za posebne poklice, za katere se učenci ne morejo pripraviti doma, temveč jih moramo pošiljati v inozemstvo, ali pa — na žalost se to mnogo pogosteje dogaja — kriti potrebo s klicanjem strokovnjakov iz tujine. Za primer bom navedel samo tiskarsko obrt, za katero nimamo ne ene posebne šole, temveč upravljamo na najbolje honorirana mesta tujce. Enako je tudi z drugimi panogami gospodarstva. Ker se tudi za te šole zahteva neka splošna izobrazba, širša kakor jo je dala osnovna šola, nastane potreba, da učenci, ki se bodo pripravljali za te poklice, poprej absolvirajo takšne šole, ki jih bodo usposobile, da bodo mogli z uspehom nadaljevati delo v strokovnih šolah in v praktičnih poklicih.

PREDVIDENA JE MOŽNOST PRESTOPA IZ MEŠČANSKIH ŠOL NA UČITELJSKE

Takšna vloga pripada prvenstveno meščanskim šolam, ki ji je zato treba posvetiti posebno pozornost. Meščanskih šol industrijske

smeri se ni moči niti misliti brez dobro urejenih delavnic, prav tako ne, kakor si ni moči misliti meščanskih šol kmetijske smeri brez vzornih posevstev. Prosvetno ministrstvo je pripravljeno ustreči vsaki finančni zadosti podprti zahtevi po otvoritvi nove meščanske šole. V prosvetnem svetu so že proučeni in odobreni novi učni programi za vse vrste meščanskih šol, izpremembe zakona o srednjih šolah in učiteljskih pa predvidevajo za zelo dobre in odlične učence meščanskih šol možnost prestopa v gimnazije in učiteljska, če bi uspešno napravili dopolnilni izpit.

Izvajanje zakona o srednjih šolah je pokazalo, da se v njem nahajajo nekatere vrzeli, zaradi katerih nekatere določbe niso jasno precizirane, druge pa so nezadostne za zagotovitev normalnega in zdravega šolskega življenja. Zato je prosvetno ministrstvo v dogovoru z zastopniki profesorskega društva izdelalo izpremembe in dopolnitve tega zakona. Te izpremembe prinašajo nekatere določbe z namenom, da bi te šole bolj ustrezale potrebam prebivalstva in da bi se čim bolj prepletle z življenjem skupnosti. Posebno je upoštevano načelo izbire vrlih in za učenje sposobnih mladeničev. Sporazumno z univerzami se je izdelal zakonski načrt za ustanovitev pedagoškega zavoda z gimnazijo, telovadnico na filozofskih fakultetah naših uni-

verz. Ta zakonski načrt želi postaviti pedagoško izobrazbo profesorjev na solidno in dobro podlago, s čimer bi se profesorski zbor v nekaj letih popolnoma usposobi za uspešno delo na srednji šoli.

POTREBA NOVIH POSLOPIJ ZA SREDNJE ŠOLE

Nadalje je govoril g. minister prosvete o potrebi novih šolskih poslopij za srednje šole in o vseučiliščih ter je končal svoja izvajanja:

V vsem navedenem smo v velikih potezah podali stanje prosvete in njene potrebe ter povedali, kakšne odredbe namerava izdati prosvetno ministrstvo, da se odpravijo zapreke nadaljnega normalnega delovanja. Prepričan sem, da ni ostalo neopaženo dejstvo, da kažejo vse prosvetne ustanove paralelno tendenco o napredku, česar se lahko samo veselimo, da pa postavlja to dejstvo na drugi strani nove zahteve napram državnemu proračunu. Stremeč po tem, da spravimo ti dve dejstvi v sklad, kakor je nujno potrebno, se nadejam, da bom z določeno višino kreditov na eni strani dosegel, da ne zastane pravilni razvoj dela prosvetnih ustanov, na drugi strani pa, da bom ustregel našemu skupnemu prizadevanju, da se državni izdatki spravijo na pravo mero.

„Trboveljski slavček“

O uspehih tega edinega slovenskega zbora, ki je dosegel uspehe na glasbenem polju kakor še nihče pred njim in ki je prvi utrpl pot v svet narodni in moderni slovenski mladinski glasbi, tako z umetniškega kot pedagoškega področja, smo že poročali zanj. Toda uspehi na umetniškem in pedagoškem polju pa niso bili edini. Tudi na socialnem polju so ustvarili toliko dobrega in trajnega, da je tudi ta uspeh vredno in dolžno zabeležiti.

Najlepšo sliko teh uspehov nam daje pač pregled petletnih socialnih dajatev »Trboveljskega slavčka«. V letu 1932/33 je izdala uprava odbora za šolske potrebščine 1295 Din 75 p, za čevlje 934 Din, za obleko 11.337 Din in za jestvine 286 Din 50 p. Skupaj znaša to za omenjeno poslovno leto 7585 Din 25 p. Odsteta je vsota 6268 Din, ki so jo pevci prispevali sami za obleko.

V letu 1933/34 se je izdalo za šolske potrebščine 2683 Din 75 p, za čevlje 5383 Din, za obleko 1484 Din 15 p, za jedila 522 Din, za razno 484 Din Največ pa je izdala uprava zbora za kolonije R. K. in sicer Din 38.766. Za drugo poslovno leto so izdali torej 49.322 Din 90 p.

V tretjem poslovno leto je bilo izdanih za šolske potrebščine 1907 Din 50 p, za

čevlje 1390 Din, za obleko 297 Din, za jestvine 500 Din 50 p in razno 110 Din. V tretjem poslovno leto so znašale podpore 4205 Din.

V četrtem poslovno leto pa so bili nakazani sledeči zneski: za šolske potrebščine 178 Din, za čevlje 866 Din, za jestvine 2828 Din 25 p, razno 50 Din, kolonije pa 37.179 Din 25 p. Četrto poslovno leto je bilo v podporah najbogatejše, saj znaša vsota celotnih podpor 41.101 Din 50 p.

In če vse te socialne dajatve ali podpore seštejemo, se nam nudijo vsega priznanja vredne številke: za šolske potrebščine se je izdalo v vseh štirih letih 6065 Din, za čevlje 8573 Din, za obleke 6850 Din 15 p, za jedila 4137 Din 25 p, za razno 644 Din, za kolonije 75.945 Din 25 p. Ali vseh podpor, kar jih je izdala uprava v svojih štirih letih plodonosnega dela 102.214 Din 65 p (stodva tisoč dvestoštirinajst dinarjev 65 par).

Da so dosegli tako ogromen uspeh na socialnem polju baš ti otroci, ki jim je bil in jim je še vedno dom v najbolj specifičnem rudarskem revirju, kjer sta glad in revščina največja, nas mora ta bilanca naravnost osupniti. Največje pozornosti je vredna postavka za kolonije R. K. Okrog 180 trboveljskih rudarskih otrok je bilo vsako leto v obmorskih kolonijah.

J. E. Polak:

Ljudevit Stiasny je umrl...

In v dušo mi je legla bol',
ko sem izvedel,
da si odromal v večnost...

V petek, 6. marca t. l. je bilo. Po kosilu sem malo posedel in prebiral »Jutro«. Zdajci se mi ustavi pogled ob sledečem obvestilu: »Umril je nam naš dober stric Ljudevit Stiasny, šol. nadzornik v p., dne 5. t. m. po kratki mučni boleznii v 74. letu starosti. Pokopali ga bodo v soboto, dne 7. marca ob pol 15. uri na slovenjgraškem pokopališču. — Slovenjgradec, dne 5. marca 1936. — Rodbine: Stiasny, Vudkovič, Zorčič, Rak in Povh.«

In tega obvestila sem bil žalosten; zakaj umrl je človek precej velikega formata, dasi tega na zunaj ni nikoli kazal; zakaj rajnik ni imel ne dolgega jezika in ne komolcev, vajenih razrivanja; bil je dober in mehka duša in zanimal se je le za narodo, mladino, šolo, učiteljstvo in sorodnike.

Da, rajnik je ljubil narodo. Kadarkoli je le utegnil, je pohitel v planine; in preromal je vse naše domače in tudi mnogo tujih. Kadar pa je imel več časa, n. pr. ob velikih počitnicah, je poromal tudi v širni svet; preromal je Malo Azijo, Severno Afriko in skoro vso Evropo od vzhoda do zahoda in od juga do onih krajev na njenem severu, kjer trajata dan in noč po več mesecev. Ali rajnik ni potoval kot slepec! O tem nam pričajo njegovi potopisi.

Kako mu je bila pri srcu mladina, ve samo oni, ki ga je videl igrati se z otroki; pa ne s svojimi, temveč s tujimi. To vedo pa tudi vsi oni, ki so ga videli pri delu za šolo

in v šoli. Ali večje, nego je bilo njegovo delo v šoli, je bilo njegovo delo za šolo; zakaj imenovan je bil razmeroma še jako mlad za šolskega nadzornika. Dolgo vrsto let je deloval v krškem in litijemskem srezu. Kako se je razmahnilo delo, kako dvignilo šolstvo in kako je poprijelo za delo učiteljstvo teh dveh okrajev, vedo vsi oni, ki so delali z njim — učiteljstvo obeh okrajev!... Da ni bilo takega skupnega dela, bi ne bila taka rajnikova številna in v brošurah izdana »Konferenčna poročila«, še manj pa bi zagledale kdaj beli dan mnogobrojne »Učne slike«, izdane v knjigah, »Praktični računar« in dr.

Rajnik je bil na šolskem polju reformator še v drugo smer; in to je morda njegovo največje delo; zakaj kdor pozna unikum vsega šolstva, t. j. takozvano »Ponavljalno šolo«, mi mora priznati, da je imel rajnik mnogo reformatorskega duha, a še več poguma, da se je lotil tega nestvara. In lotil se ga je! Ne sam; zakaj vedel je, da bi sam omagal! Pomagalo mu je učiteljstvo!... In v nekaterih letih je izdal »Učne slike za ponavljalne šole« (2 knjigi), »Berilo za ponavljalne šole«, »Računice za ponavljalne šole«, »Prosto spise v ponavljalni šoli«, a sestankov, konferenc in »Konferenčnih poročil« niti ne omenjam.

Za njegovega nadzorstva so prezidali mnogo starih šol in sezidali tudi nove. In kako je rajnik skrbel, da jih opremijo mero-dajni faktorji z učili! Meni se vidi, da je bil rajnik med prvimi, ki je poznal pomen »Ski-optikona« za šolo. Mnogočie diaprojektivov in predavanj, k tem diaprojektivom govore, da je bil rajnik za tiste čase šolnik modernega kova.

Učiteljstvu ni bil drugega nego prijatelj in svetovalec!

Da, bil je plemenita duša! Kljub temu je žel za vse svoje delo samo preziranje in ne-hvaležnost. Prezrli so ga, ko je bilo odlikovanih na stotine ljudi, ki so mu segali komaj do gležnjev. Pred nosom so mu zaprli vrata, ki so se mu jela odpirati do mesta, kj ga je s svojim delom zaslužil. Toda on ni klonil! Delal je in delal dalje! Kolikokrat sem ga srečal, ko je nesel celo skladovnico knjig iz knjižnice. A če sem ga vprašal: »Pri-jatelj, čemu vse to?« — je zmigal z rameni in dejal: »Veš, človek, ki se je dela navadil, se mu izlepa ne odvadi!«...

In zdaj je konec vsega!... Nič več te ne bom srečal!... A ko obiščem ob priliki na slovenjgraškem pokopališču tvoj grob, bom na spomeniku bral morda tele besede:

Ko šel boš potnik, mimo groba,
za hipa dva ob njem postoj!...
Glej, v grobu tem mož plemeniti
je našel zadnji svoj pokoj.
On ljubil je Boga v narodi,
ga ljubil v dušah je otrok
in to ljubezen je on vcepljal
po šolah daleč naokrog —
»Počivaj v miru, blagi mož!«...
to reci, predno odšel boš.

Da, počivaj v miru, mož plemeniti! Planinci, potniki, otroci, šola, učiteljstvo in sorodniki, kar vse si ti tako neizrečno ljubil, te bodo ohranili v najlepšem spominu!

Ljudevit Stiasny je bil rojen leta 1862. v Kamniku. Oče mu je bil Čeh, mati pa Slovenka. Leta 1882. je maturiral v Ljubljani. Služboval je v Bohinju in Zagorju ob Savi. Od tu je odšel za nadzornika za litijški in krški okraj. Svoj sedež je imel v Krškem. Tu je živel skupaj s svojo mamicco, ki jo je

neizrečno ljubil. Ta velika ljubezen do mamicce je bila menda vzrok, da se lepi fant ni oženil. Ko mu je umrla mamicca, je prenesel vso svojo ljubezen na svoje nečakinje, ki jih je ljubil po očetovski. Tem in vsem njihovim sorodnikom naše najiskrenejše so-žalje.

Štirje mladi iz naših vrst

Skoraj istočasno, ko je naš priznani in postrtovalni Učiteljski pevski zbor ponesel jugoslovanske pesmi na severovzhodno mejo Slovenije, ko je naš Suligov s svojimi »Trboveljskimi slavčki« prinesel prvo pomladno razpoloženje v naš Maribor in staroslavne Ruše in žel nadvse zasluženo priznanje, so 6. t. m. v mariborski Ljudski univerzi štirje literati iz naših vrst recitali svoja dela. Bil je to večer s srčno toploto, kakršnih bi bilo treba več v Mariboru, kjer umetnostni duh, žal, močno usiha na račun gospodarskega duha.

Zdi se mi namreč, da je dolžnost našega lista, da tudi ta pazno zasleduje posebej vse pokrete, ki gredo iz naših vrst, da med nami samimi vzbuja zanimanje tudi za orače srčne kulture, umetnosti, ter objektivno poroča o njihovi rasti in uspehih.

Najbolj močan je bil pač Tone Seliškar. V pesmi »Pravijo« je dvignil vero v že skoraj poteptan optimizem. Veruje, da homo kdaj rekli: »Zdaj pa smo vsi enaki«, da bo oče sinu pravil: »Poglej v leksikon, kaj je to krizla!« Pesmi »Jutro v mestu«, »Jetnišnica«, »Večer nad mestom«, »Z vlakom«, »Dvoje obličij« so vse s podčrtanim socialnim povdarkom brez vsiljive tendence, a prepone-jene z liricnimi momenti; vse so umetniško

K temu plodonosnemu delu na socialnem polju pa je treba omeniti, da je krila uprava zboru tudi stroške 20 pevkam, da so lahko obiskovale gospodinjsko šolo, kjer so se lahko pripravile temeljito za svoj bodoči poklic. Najboljši pevec zboru pa je prejel že dvakrat dar po 5000 Din, ki ga je naklonila Nj. Vel. kraljica Marija in mu s tem omogočila nadaljevanje študij.

Če povzamemo vse te uspehe, ki si jih je ustvaril »Trboveljski slavček« v kratkih petih letih svojega obstoja na kulturnem in socialnem polju, tedaj moramo priznati, da je bilo doseženo toliko, kolikor je bilo sploh mogoče in da ti uspehi naravnost zahtevajo, da se nudi tem mladim pevcom, kakor tudi celotnemu zboru vsa pozornost in pomoč tako od strani javnosti, kakor tudi in predvsem od strani oblasti. Moralni uspeh se pač ne da preceniti.

Tako slavi naš narod šolo in učiteljstvo

Ob 60-letnici šole in 25-letnice ge. Dolinar.

Mična, tudi mnogim poznana prijazna zasavska vas Kresnice, je proslavila na Svečnico nad vse pristrčno dva pomembna dogodka: 60-letnico ustanovitve kresniške šole in 25-letnico službovanja učiteljice gospe Rozi Dolinarjeve, odkar vzgaja kresniški rod.

Prireditev je imela širši značaj in se je začela že v soboto, ko so pohiteli sedanji in bivši učenci k zahvalni službi božji. Med maso so prepevali šolarji. Nato pa se je razvila iz cerkve k šoli povorka. Pred šolo je stal slavolok z napisom: »Živim, živim! — Pustite male k meni«.

Vsi šolarji so bili nato pogoščeni s hrenovkami in čajem. Razen sedanjih malih učencev so bili povabljeni na zakusko tudi oni nekdanji učenci, ki so stopili kot prvi v sedanjo šolo. Njih vrste so seveda že redke. Nad vse zanimivo je bilo gledati te stare sedemdesetletnike, ki so se pomešali med svoje mlade tovariše, vnuke in vnučkinje.

Nedeljska prireditev pa je bila namenjena širšemu občinstvu. Deževje je sicer zadržalo marsikoga, da se ni odzval prijaznemu povabilu Kresničanom, kljub temu pa je bila dvorana Gasilskega doma natrpana do zadnjega kotička. Po večini so bili navzoči domačini, pa tudi prebivalci iz vseh okoljskih hribov. Nekaj gostov je prišlo iz Ljubljane, Litijske, ter učiteljstvo iz sosednjih šol. Stevilno publiko je pozdravil v imenu krajevnega šolskega odbora kresniški župan g. Kokali, imenom pa predsednika JUU litijskega učitelja g. Zupanciča, ki je prinesel pozdrave stanovske organizacije. Nato je podal izčrpno zgodovinsko sliko sedanji šolski upravitelj jubilejne šole g. Tome Ivan.

V Kresnicah so imeli sicer že pred 60. leti zasilno šolo, ki je bila v meznariji. Tu je poučeval organist Franc Gradišar, za njim pa župnik Gorišek. Takrat se je sprožila želja po lastnem šolskem poslopju. To je bilo otvoreno na slovesen način 15. nov. 1876. ob navzočnosti takratnega litijskega glavarja Vestenecka in šolskega nadzornika Eppicha. Prvi učitelj je bil Primož Dolar, ki je bil dotlej v Litijski županov tajnik in organist. Po rodu pa je bil iz Mekronoga, kamor se je na stara leta tudi izselil. Dolarja se še sedaj spominja prav rada vsa stara kresniška garda. Njegov naslednik je bil Janez Bohinjec. Dne 11. sept. 1911. je prišla semkaj kot suplentka g. Dolinarjeva, ki je službovala popreje v sosednjih Prežganjeh. Letos praznuje vrta učiteljica 25 letnico neumornega dela. 23 let je bila edina učna moč in je poučevala včasih 150 in še več učencev. V letu 1921. so se izšolali učenci iz vasi Dolge noge, Male noge, Jevnice in Go-

dovršene. Pesmi »Moj oče« in »Poslednje pismo« sta silno vplivali na poslušalce.

Nekaj čisto svojega, samoniklega je povedala Vida Tauferjeva. V njenih pesmih ni ničesar izumetničenega, preprosto slovensko pove in gane njena beseda do najskritejših globin. Lepe so bile pesmi »Pomlad«, »Ajda«, »Smrt«, »Balada«. Izredno nežni in topli so njeni »Pomladni sonet«. V pesmi »Magdalena — Srečanje z Jezusom« pa ni izpovedala samo svoj credo, ampak je najboljši potrdila upravičenost svojega poslanstva kot pesnica-umetnica.

Pesmi Ruže-Lucije Petelinove so bolj razmišljajoče vsebine, s socialnim in mestoma nacionalnim povdarskom, kakor v pesmi »V muzeju« in »Borovnice«, ki sta poleg »Malega raznašalca« najboljši. Čitala je tudi »Mlado pismo« in »Privide«, iz katerih so zalesketale globoke misli fino obrušeni besed. Le včasih se zdi, da preveč išče učinkov v primerah, tujkah in zunanjem blešku zgradbe svojih pesmi ter je skušala seči v globino z afektno recitacijo. Posebno občutene so njene »Borovnice«, ki so zanimive tudi iz vzgojnega vidika. Vsekakor pa je dokazala tudi tokrat, da bo ime Ruže-Lucija zavzemalo lahko še častno mesto v slovenski moderni.

Fran Roš je recitiral pesmi »Poletje«, »Ob prijateljevem grobu«, »Obtožence pred sodniki« ter prozo »Tovariša« in »Gospod s programom«. »Poletje« je lepo, oba zadnja motiva v prozi pa nista nudila nič umetniškega in ne povedala kaj novega ter sta podobna vsakdanjim časniškim feljtonom. Roš je že kaj lepšega napisal in bi moral za tak večer tudi v Mariboru kaj krepkejšega nuditi.

Poleg omenjenih je recitirala kot prvi naš priznani Miran Jarc. B. Kiparov.

Na sliki, ki jo prinašamo, je videti »Trboveljske slavčke« v oblekah, ki bodo nastopili v njih na mednarodnem mladinskem kongresu za glasbeno vzgojo v Pragi. Obleke so si pevke izdelale same pod vodstvom svojih učiteljic. Fantom pa so izdelali obleke trboveljski krojači, in to vkljub mizernim časom brezplačno. Blago je kupila TPD.

Ker bodo morali vsoto, ki je potrebna za turnejo v Prago najbrže kriti sami, je uprava organizirala nekaj koncertov. Tako so nastopili 7. t. m. v Mariboru, naslednjega dne v Rušah. 15. t. m. bodo nastopili v Celju, 16. zvečer pa v Unionu v Ljubljani. Zadnji koncert bo namenjen mladini in sicer 17. t. m. dopoldne. Bo to matineja za vse ljubljanske in okoliške šole.

Z upravičenostjo lahko upamo, da bo slovenski mladinski zbor priboril na kongresu v Pragi jugoslovanski narodni in moderni glasbi mesto, ki ji pripada. Zelimmo srečno pot in obilo uspeha.

liš, ki so si ustanovili lastno šolo v sosednji Jevnici. Leta 1934. je bila kresniška šola razširjena v trirazrednico, sem pa sta došla iz škofjeloškega šolskega okraja šol. upravitelj Tome in učiteljica ga. Tometova.

Po zaslugi kresniške šole, ki je med najstarejšimi v Zasavju, živi v prijazni savski soteski priden in pošten kmetiški rod.

Belo oblečena deklica je izročila nato gospe Dolinarjevi krasen šopek, v prigodni deklaraciji pa se je zahvalila svoji učiteljici.

Splošne vesti

ZAHVALA

Učiteljski pevski zbor JUU je priredil dne 7. in 8. t. m. pevsko turnejo po Prekmurju in Prlekiji. Na turneji je zbor nastopil 7. t. m. v Murski Soboti, naslednjega dne pa je priredil istotam matinejo za šolsko mladino. Istega dne je zbor nastopil še na dveh koncertih: popoldne v Ljutomeru, zvečer pa v Ptuj.

Prepričani smo, da so imeli aranžerji naših koncertov, kakor tudi ostalo učiteljstvo polne roke dela in potov, da so bile dvorane povsod do zadnjega kotička polne. Za to naklonjenost učiteljstva do naših pevcev (k) ter za veliko gostoljubnost izreka odbor UPZ vsemu učiteljstvu murskosoboškega, ljutomerskega in ptujskega sreza najpristrčnejšo zahvalo.

— Opozorilo! V Ljutomeru sem našel damski dežnik, ki mora biti last pevke. Pro-

Za pomlad 1936 priporočila trdka

Solznih oči se je obdarovanka zahvalila dragim Kresničanom za vse izraze naklonjenosti in sodelovanja v prid vzgoje mladine tekem četrtoletja, ki ga preživlja v Kresnicah, v svojem drugem domu.

Nato je podal v živahni rimani besedi učenček jubilejne šole pomen šole in vzgoje. Sledila je prav posrečeno režirana in tudi nad vse zadovoljivo podana Albrehtova štiridejanka »Sirota Jerica«, mladinska spevoigra. Otroci so se tako odrezali, kakor bi bili že večkrat na odru.

Venček narodnih pesmi, ki ga je navežbal upravitelj g. Tome je dokazal, da imajo Kresničani dober pevski material in dobrega pevovodjo. Vsa prireditev, ki je prikazala plodove dolgoletnega in vestnega dela, pa je bila zaključena z državno himno.

Kresnice, ki so se odele za ta dan v svečano obleko in so razobesile zastave, so dokazale, kako znajo ceniti šolo in delo svojega učiteljstva.

In tako je prav!

P. A.

šim, da se javi tovarišica, ki pogreša dežnik. Rupnik Vinko, Ljubljana, Gluhonemnica.

— Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani se bodo v aprilskem roku začeli v petek 17. aprila 1936. ob 8. uri dopoldne. Kandidatje naj svoje pravilno opremljene prošnje za priustitev k izpitu vložijo uradnim putem pravočasno tako, da bodo vsaj do 10. aprila v rokah izpitnega odbora, sami pa naj se zglasijo pol ure pred začetkom izpita v direktorjevi pisarni. Zakasnele prošnje kakor tudi zamudniki pridejo v poštev šele za prihodnji izpitni rok v jeseni. Posebna obvestila kandidatom se ne bodo razpošiljala.

Izpitni odbor.

— Opozorjamo in vabimo članstvo, da se udeležijo spominjske akademije saveza ratnih dobrovoljcev v spomin na 20 letnico I. srbske dobrovoljske divizije v Dobružu. Akademija obsega zanimiv spored in bo 17. marca t. l. ob 20. uri v Zvezdi v Ljubljani.

Cisti

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Unifikacija šolskih knjig kljub vsemu! je naslov članka proti unifikaciji v »Trgovskem listu« od 5. III.

— I Tudi Hrvati protestirajo proti monopolizaciji šolskih knjig. (»Slovenec« 5. III.)

— I Proti monopolizaciji in unifikaciji šol. knjig prinaša tudi »Delavska pravica« od 5. III. krajši članek, ki končuje takole: Z narodnega in gospodarskega stališča moramo odklanjati tako monopolizacijo kakor unifikacijo. Ali bodo zmogle upravičene zahteve slovenskega naroda ali pa bo šlo po sedanjosti poti dalje v škodo našega gospodarstva in naše slovenske kulture?

— I Proti monopolizaciji in unifikaciji učbenikov je protestirala posebna deputacija gospodarskih krogov. (»Glas naroda« 6. III.)

— I Francoski psiholog govori o miselnosti 5 letnega otroka in navaja zanimive primere: Za otroka je milijonar sin multimilijonarja. Bacil je majhen del bolezni. Brzovlak je vlak, ki prileti tako naglo kot klotofa. Vulkan je gora, ki je zelo bolna. Mavrica pa je barvna paleta samega ljubega Boga. (»Pragertagblatt« 7. III.)

— I O šolstvu v Jugoslaviji prinaša list »Neue Freie Presse« od 6. III. daljši članek.

— I O delu slovenskih odposlancev v Beogradu za slovensko šolstvo in proti monopolizaciji knjig poroča »Slovenija« 6. III.

— I »Domoljub« od 4. II. ima o tem vprašanju zopet daljši uvodnik. Med drugim stoji tu: kot katoličani imamo pravico in dolžnost paziti, da ni v knjigah ničesar, kar bi nasprotovalo veri. V naše učbenike so se vrinile nekatere stvari, ki jih kot katoličani ne moremo trpeti. V učbenikih zgodovine se na nešteto krajev katoliške cerkev in njene ustanove opisujejo pristransko, lažljivo in krivično, da rušijo ugled cerkve. — Prinaša tudi nekaj primerov.

— I Kako pomagati zadolženemu uradniku, o tem razpravlja prof. Voj. Ivanović v »Politiki«. Bivša Avstrija je dajala državnim uslužbencem predumje na plačo v višini trimesečne plače, v posebnih primerih tudi posojila, ki so se vrnila najkasneje v 10 letih. Na take razdolžitve dandanes pač ni misliti, a treba bi bilo preskrbeti prezadolženemu uradniku kredit s čim nižjimi obrestmi in s čim daljšim rokom odplačevanja. (Po »Našem glasu« od 1. III.)

— I Ustanovil se je otroški orkester in zbor v Ljubljani (Bleiwaissova 21). Sprejemajo se samo otroci od 3. do 6. leta. (»Slov. Narod« od 7. III.)

— I Med šolskim otroci v Marenbergu razsaja mums. (»Marib. večernik« 7. III.)

— I O odlikovanju tov. Milana Pertota, dirigenta učiteljskega zbora prinaša tudi »Narodna prosveta« od 8. III. daljši članek.

— I Razgovor z dirigentom »Trboveljskih Slavčkov« prinaša »Mariborski večernik« od 6. III.

— I Župančičevo reportažo o litijski predilnici, ki je izšla v »Našem rodu«, omenja tudi »Slovenski Narod« od 6. III.

— I Proslava 25-letnice umetniškega dela Rada Pregarca bo 12. t. m. v sarajevskem gledališču. Pregarc je dovršil učiteljske v Gorici in se je kasneje posvetil gledališču, kjer ima prav lepe uspehe. (»Jutro« 8. III.)

— I V »Murski krajini« od 8. III. je poročilo, ki govori o delu učiteljstva na deželi. Med drugim je tudi tale pasus: V času, ko so vsi časopisi polni kritike o učiteljstvu in se ob te vrste ljudi zaletava že vsak človek imamo priliko dan za dnem videti, kako prav pošteno učiteljstvo posveča ves svoj prosti čas prosveti mladine in naroda.

— I Poročilo ministrstva pravde in prosvete v narodni skupščini priobčuje »Mariborski večernik« od 4. III. na uvodnem mestu.

— I Šola in vzgojitelj je naslov uvodniku v »Naši volje« od 6. III., ki govori o tem, kakšen bi moral biti vzgojitelj.

— I Premestitve treh tovarišev omenja »Slovenski Narod« od 4. III. Gre za učitelja Zelezniča in Zitka, ki sta premeščena iz Sevnice na Zeleznico goro, nasprotno pa Leopold Bonča.

— I Notranji minister g. Korošec je govoril v narodni skupščini tudi o veliki nevarnosti komunizma, ki mu napoveduje hud boj. V službo te borbe se morata postaviti — prvi — cerkev in šola, se morajo postaviti politične stranke, kulturna in socialna društva ter gospodarske organizacije ter celokupno njihovo članstvo. (»Slovenec« 7. III.)

— I Iz »Učiteljskega tovariša« ponatiskuje »Domoljub« od 4. III. deloma članek »Nazaj k šoli«, in sicer brez komentarja.

— I O treh premestitvah piše »Domoljub« od 4. III., o Pogačarjevi Franciški, ki je premeščena v Ljubljano, o Lojzetu Markiču, ki je premeščen v Polhov gradec in kateremu kliče dopisnik »g. Lojze, če Vas bodo še zdaj preganjali, kar nazaj pridite!« Pri premeščanju, upravitelja Einspillerja iz Dola pri Ljubljani, pa pravi list: Ljudstvo se je oddahnilo in navdušeno pozdravlja delo kraljevske vlade.

— I Križev ni v šolah v Gornjem Prekmurju in »Slovenec« od 7. III. opozarja na to oblast.

— I Za referenta za meščansko šolstvo je postavljen na kraljevski bankski upravi v Ljubljani Rudolf Vagner. (»Slovenec« 6. III.)

— I Mestna občina plačuje vsako leto Sokolu I. na Taboru znesek 66.000 Din, in sicer od l. 1928. dalje kot odškodnino za kopalnišče, čeprav se kopanje otrok sploh več ne vrši. (»Slovenec« 6. III.)

— I Zgradba vseučiliške knjižnice v Ljubljani po Plečnikovih načrtih v Ljubljani zagotovljena. (»Slovenec« 6. III.)

— I Vprašanje nove šole v Murski Soboti kriči nujno po rešitvi ter je za nas prava sramota. Danes ali jutri bo treba začeti z graditvijo. (»Murska krajina« 8. III.)

— I Delo učiteljev: Turneja učiteljskega pevskega zbora s koncerti v Murski Soboti, v Ljutomeru in v Ptuj. (»Slov. Narod« od 9. III.) Turneja »Trboveljskih slavčkov« s koncerti v Mariboru in v Rušah. (»Marib. več.« 9. III. in »Glas naroda« 10. III.)

— I Utrip učiteljske organizacije: Učiteljska zborovanja v Kozjem, v Kranju in 14. t. m. v Črnomlju, v Žužembergu in na Pragerskem. (»Slov. Narod« od 9. III.)

— I Poklicno uradništvo v stanovski državi je zanimiv uvodnik v »Našem glasu« od 1. III., ki nam pove, kako so uredili vprašanje javnega uslužbenstva v Avstriji.

— I Predsednik zbornice za trgovino in obrt je imel pred kratkim predavanje, kjer se je zavzemal za to, da se uvede v naših šolah ruščina kot obvezen predmet. (»Slovenija« 6. III.)

— I Nova radio postaja v Beogradu je postavljena. Svoj program bo oddajala v 5 tujih jezikih in bo koristila tudi sosednjim državam, posebno Albaniji, Grčiji in Bolgariji, kjer nimajo svojih močnih postaj. (Po »Jutro« in »Slovenec« od 10. III.)

— I Politično metamorfozo Frana Erjavca prikazuje »Pohod« od 1. III. v posebnem mastno tiskanem članku, kjer prinaša odloček predavanja, ki ga je imel mladi Erjavec proti klerikalizmu. Med drugim stoji tu: »Sovraštvu teh ljudi (klerikalcev) smo posebno nekateri tovariši bridko občutili, kajti njihovo podlo orožje — denunciacija deluje v svoji moči. In kaj je najboljša protiorožje? S takimi ljudmi sploh nobenega stika, popoln družabni bojkot in trdna, močna organizacija, ki naj združi ves napredni živelj na učiteljskem ali po besedah krščansko-katoliško mislečega voditelja te drhali, vse »pse za plotom« v trdno falango. Tukaj nobenih izgovorov in omahovanja, naš ali proti nam. Take omahujoče zgledje imamo pred seboj. Večina lanskih abiturientov še masti danes pri klerikalnih koritih. Ne bom utemeljeval z dokazi strupenega klerikalnega sovraštv

V Prlekiji.

Po kosilu je bilo treba iti na pot, kajti ob štirih popoldne je UPZ koncertiral v Ljutomeru. Za svoj četrti nastop so se pevci pripravljali in oblačili kar v vlak. Po treh vmesnih postajah je pevec na postaji pozdravila koračnica ljutomerske mestne godbe pod vodstvom tov. Zachra, deklice pa so jih okitile s šopki pomladnega cvetja povezanega z narodnimi trakovi. Zbor je pozdravil predsednik ljutomerskega učiteljskega društva Mavrič, nato pa se je razvila povorka do sokol doma, kjer se je vršil koncert. Dvorana je bila že popolnoma zasedena, ko je starosta Sokola gospod dr. Stanjko kot domačin pozdravil pevce, želeč jim srečne trenutke v deželi »visečih klinčkov«. Par minut priprave in zopet je zbor pel pred zelo navdušeno publiko. Med odmorom je nadzornik tov. Karbaš pozdravil pevce v imenu učiteljstva in vseh kulturnih društev v Ljutomeru. Čestital je UPZ na delu, ki ga vrši v splošno čast celotnega učiteljskega stanu v mejah Jugoslavije, kakor tudi preko njenih mej. Odlikovanje bolgarskega carja Borisa velja posebno za dirigenta tov. Pertota in UPZ, vendar pa se čutilo s tem počašeni tudi vsi učitelji in učiteljice. Z veseljem se je spomnil tudi učiteljice iz njegovega sreza, ki je članica zbora, kar je poslušalstvo glasno odobravalo. Končno je izročil lično košaro polno steklenic raznovrstnih vin kot posebno darilo in pozdrav ljutomerskih gor.

V Ptuj.

Po kratki zakuski, ki jo je priredilo učiteljsko sreskega društva Ljutomer je bilo

zopet treba na pot v Ptuj. Peti nastop ali četrti v enem dnevu! Koncert je bil napovedan za deveto uro, pevci so pa prišli šele po tej uri v garderobo. Pogled v zrcalo, note v roke in zopet so stali pred popolnoma zasedeno dvorano. Zbor je pozdravil predsednik učiteljskega društva Ptuj tov. Sestan, tov. Koljčak pa je izročil lep venec. Zbor je bil sicer nekoliko truden od nastopov in vožnje, vendar je pa svoj program 18 težjih in lažjih skladb odpel v splošno navdušenje in zadovoljstvo poslušalstva. Z Adamičevim »Potkanim plesom«, katerega je moral zbor pri vsakem koncertu ponovno zapeti, je zaključil kratko, a vendar budno turnejo UPZ. Šele sedaj so pevci svobodneje zadihali, šele sedaj je popustil »valpetski bič« tov. Supančiča.

V polni dvorani »Narodnega doma«, kjer so pevci večerjali, je tov. Sestan čestital zboru in Pertotu, izražajoč upanje, da bo zborovsko postrtovalno delo imelo velik uspeh za ves učiteljski stan ker »S pesmijo branite učiteljske pravice!« »S pesmijo in požrtvovalnim delom vsakega posameznega učitelja in učiteljice moramo doseči svoje uspehe«, je odgovoril tov. Supančič v svoji zahvali in zopet so zažveneli po dvorani mogočni akordi svetega gesla »Rodna pesem nas nikdar ne razdružijo!«

Razšli so se pevci. Kakor so se po postajah zbirali, tako so se poslavljali. Stisk roke in par besed. Kratko slovo v velikih pevskih dušah, v mislih na tovariše in tovarišice preko Drave in Mure, v zavesti desetletnice UPZ ter v prepričanju, da zamore biti le tako delo odgovor na vse omalovaževanje učiteljskega delovanja med narodom.

Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji

(Konec.)

VPRAŠANJE UČITELJSKIH ŠOL

Da se zavre naval kandidatov za učiteljske službe, zlasti kandidat, ki jih ni moči obdržati v osnovnih šolah po bolj oddaljenih krajih, je bilo treba v šolskih letih 1933-34 in 1934-35 ženskam popolnoma odrediti sprejem v učiteljska, pri moških kandidatih se je pa zahteval odlični in pravdovredni uspeh pri nižjem tečajnem izpitu v gimnaziji.

V tekočem šolskem letu je na vseh učiteljskih število sprejemov v prvi razred omejeno na dve tretjini moških in eno tretjino žensk, in je zato število dijakov v učiteljskih šolah padlo s 3712 (1612 moških in 2100 žensk) na 3322 (736 moških in 1586 žensk). Po dosedanjem številu dijakov od 2. do 5. razreda se sme pričakovati, da bo do konca šolskega leta 1938-39 prišlo postopno iz učiteljskega učiteljskih kandidatov. Če se temu številu doda 1750 doslej prispelih prošelj, sledi, da bo za prihodnja tri šolska leta na razpolago 3570 kandidatov, to število bo pa popolnoma zadostno, da pokrije potrebe osnovnih šol tudi tedaj, če bi večje število današnjih učiteljev z upokojitvijo ali drugih razlogov zapustilo učiteljsko službo in če se bo naraščanje števila novih šol in oddelkov gibalo v sedanjih mejah. Od šolskega leta 1939-40 bo število absolviranih kandidatov urejeno s številom sprejema v prve razrede učiteljskih.

PREVELIK NAVAL NA SREDNJE ŠOLE

Podatke o številnem stanju gimnazij sem navedel v začetku tega ekspozicija. Število učencev v gimnazijah raste rapidno. V primeru s 93.700 dijakov na koncu prejšnjega šolskega leta se je v začetku t. l. vpisalo 101.600 dijakov, to je 8.3% več. Junija 1935. je napravilo sprejemni izpit in se vpisalo v prvi razred gimnazije 20.970 dijakov. Res, da je tudi število v meščanskih šolah pokazalo znaten porast, le v manjši meri kakor v gi-

mnazijah, ter znaša število novih učencev meščanskih šol v tem šol. letu 2500, to je 7% od lanskega števila. Vzrok temu velikemu navalu učencev in učenec v gimnazijah je ta, da današnji uradniški zakon vse nameščence in tudi strokovno osebje klasificira po številu absolviranih gimnazijskih razredov, še pomembnejši razlog je pa v stanju narodnega gospodarstva, in mislijo starši, da bodo svoje otroke najzanesljiveje preskrbeli, če jih spravijo v državno službo.

POTREBA STROKOVNIH ŠOL

Temu navalu učencev v gimnazijah se bo dalo najuspešneje priti do živega z odprtjem strokovnih šol, in sicer ne samo tehniških, obrtnih in kmetijskih, kakršne danes (čeprav v zelo nezadostnem številu) že obstoje, nego tudi takih strokovnih šol, ki bodo svoje učence pripravljale za posebne poklice, za katere se učenci ne morejo pripraviti doma, temveč jih moramo pošiljati v inozemstvo, ali pa — na žalost se to mnogo pogosteje dogaja — kriti potrebo s klicanjem strokovnjakov iz tujine. Za primer bom navedel samo tiskarsko obrt, za katero nimamo ne ene posebne šole, temveč upravljamo na najbolje honorirana mesta tujce. Enako je tudi z drugimi panogami gospodarstva. Ker se tudi za te šole zahteva neka splošna izobrazba, širša kakor jo je dala osnovna šola, nastane potreba, da učenci, ki se bodo pripravljali za te poklice, poprej absolvirajo takšne šole, ki jih bodo usposobile, da bodo mogli z uspehom nadaljevati delo v strokovnih šolah in v praktičnih poklicih.

PREDVIDENA JE MOŽNOST PRESTOPA IZ MEŠČANSKIH ŠOL NA UČITELJSKE

Takšna vloga pripada prvenstveno meščanskim šolam, ki ji je zato treba posvetiti posebno pozornost. Meščanskih šol industrijske

smeri se ni moči niti misliti brez dobro urejenih delavnic, prav tako ne, kakor si ni moči misliti meščanskih šol kmetijske smeri brez vzornih posestev. Prosvetno ministrstvo je pripravljeno ustreči vsaki finančni zadosti podprti zahtevi po otvoritvi nove meščanske šole. V prosvetnem svetu so že proučeni in odobreni novi učni programi za vse vrste meščanskih šol, izpremembe zakona o srednjih šolah in učiteljskih pa predvidevajo za zelo dobre in odlične učence meščanskih šol možnost prestopa v gimnazije in učiteljska, če bi uspešno napravili dopolnilni izpit.

Izvajanje zakona o srednjih šolah je pokazalo, da se v njem nahajajo nekatere vrzeli, zaradi katerih nekatere določbe niso jasno precizirane, druge pa so nezadostne za zagotovitev normalnega in zdravega šolskega življenja. Zato je prosvetno ministrstvo v dogovoru z zastopniki profesorskega društva izdelalo izpremembe in dopolnitve tega zakona. Te izpremembe prinašajo nekatere določbe z namenom, da bi te šole bolj ustrezale potrebam prebivalstva in da bi se čim bolj prepletle z življenjem skupnosti. Posebno je upoštevano načelo izbire vrlih in za učenje sposobnih mladeničev. Sporazumno z univerzami se je izdelal zakonski načrt za ustanovitev pedagoškega zavoda z gimnazijo, telovadnico na filozofskih fakultetah naših uni-

verz. Ta zakonski načrt želi postaviti pedagoško izobrazbo profesorjev na solidno in dobro podlago, s čimer bi se profesorski zbor v nekaj letih popolnoma usposobi za uspešno delo na srednji šoli.

POTREBA NOVIH POSLOPIJ ZA SREDNJE ŠOLE

Nadalje je govoril g. minister prosvete o potrebi novih šolskih poslopij za srednje šole in o vseučiliščih ter je končal svoja izvajanja:

V vsem navedenem smo v velikih potezah podali stanje prosvete in njene potrebe ter povedali, kakšne odredbe namerava izdati prosvetno ministrstvo, da se odpravijo zapreke nadaljnega normalnega delovanja. Prepričan sem, da ni ostalo neopaženo dejstvo, da kažejo vse prosvetne ustanove paralelno tendenco o napredku, česar se lahko samo veselimo, da pa postavlja to dejstvo na drugi strani nove zahteve napram državnemu proračunu. Stremeti po tem, da spravimo ti dve dejstvi v sklad, kakor je nujno potrebno, se nadejam, da bom z določeno višino kreditov na eni strani dosegel, da ne zastane pravilni razvoj dela prosvetnih ustanov, na drugi strani pa, da bom ustregel našemu skupnemu prizadevanju, da se državni izdatki spravijo na pravo mero.

„Trboveljski slavček“

O uspehih tega edinega slovenskega zbora, ki je dosegel uspehe na glasbenem polju kakor še nihče pred njim in ki je prvi utrpl pot v svet narodni in moderni slovenski mladinski glasbi, tako z umetniškega kot pedagoškega področja, smo že poročali zanj. Toda uspehi na umetniškem in pedagoškem polju pa niso bili edini. Tudi na socialnem polju so ustvarili toliko dobrega in trajnega, da je tudi ta uspeh vredno in dolžno zabeležiti.

Najlepšo sliko teh uspehov nam daje pač pregled petletnih socialnih dajatev »Trboveljskega slavčka«. V letu 1932/33 je izdala uprava odbora za šolske potrebščine 1295 Din 75 p, za čevlje 934 Din, za obleko 11.337 Din in za jestvine 286 Din 50 p. Skupaj znaša to za omenjeno poslovno leto 7585 Din 25 p. Odsteta je vsota 6268 Din, ki so jo pevci prispevali sami za obleko.

V letu 1933/34 se je izdalo za šolske potrebščine 2683 Din 75 p, za čevlje 5383 Din, za obleko 1484 Din 15 p, za jedila 522 Din, za razno 484 Din Največ pa je izdala uprava zbora za kolonije R. K. in sicer Din 38.766. Za drugo poslovno leto so izdali torej 49.322 Din 90 p.

V tretjem poslovno leto je bilo izdanih za šolske potrebščine 1907 Din 50 p, za

čevlje 1390 Din, za obleko 297 Din, za jestvine 500 Din 50 p in razno 110 Din. V tretjem poslovno leto so znašale podpore 4205 Din.

V četrtem poslovno leto pa so bili nakazani sledeči zneski: za šolske potrebščine 178 Din, za čevlje 866 Din, za jestvine 2828 Din 25 p, razno 50 Din, kolonije pa 37.179 Din 25 p. Četrto poslovno leto je bilo v podporah najbogatejše, saj znaša vsota celotnih podpor 41.101 Din 50 p.

In če vse te socialne dajatve ali podpore seštejemo, se nam nudijo vsega priznanja vredne številke: za šolske potrebščine se je izdalo v vseh štirih letih 6065 Din, za čevlje 8573 Din, za obleke 6850 Din 15 p, za jedila 4137 Din 25 p, za razno 644 Din, za kolonije 75.945 Din 25 p. Ali vseh podpor, kar jih je izdala uprava v svojih štirih letih plodonosnega dela 102.214 Din 65 p (stodva tisoč dvestostirinaest dinarjev 65 par).

Da so dosegli tako ogromen uspeh na socialnem polju baš ti otroci, ki jim je bil in jim je še vedno dom v najbolj specifičnem rudarskem revirju, kjer sta glad in revščina največja, nas mora ta bilanca naravnost osupniti. Največje pozornosti je vredna postavka za kolonije R. K. Okrog 180 trboveljskih rudarskih otrok je bilo vsako leto v obmorskih kolonijah.

J. E. Polak:

Ljudevit Stiasny je umrl...

In v dušo mi je legla bol',
ko sem izvedel,
da si odromal v večnost...

V petek, 6. marca t. l. je bilo. Po kosilu sem malo posedel in prebiral »Jutro«. Zdajci se mi ustavi pogled ob sledečem obvestilu: »Umril je nam naš dober stric Ljudevit Stiasny, šol. nadzornik v p., dne 5. t. m. po kratki mučni boleznii v 74. letu starosti. Pokopali ga bodo v soboto, dne 7. marca ob pol 15. uri na slovenjgraškem pokopališču. — Slovenjgradec, dne 5. marca 1936. — Rodbina: Stiasny, Vudkovič, Zorčič, Rak in Povh.«

In tega obvestila sem bil žalosten; zakaj umrl je človek precej velikega formata, dasi tega na zunaj ni nikoli kazal; zakaj rajnik ni imel ne dolgega jezika in ne komolcev, vajenih razrivanja; bil je dober in mehka duša in zanimal se je le za narodo, mladino, šolo, učiteljstvo in sorodnike.

Da, rajnik je ljubil narodo. Kadarkoli je le utegnil, je pohitel v planine; in preromal je vse naše domače in tudi mnogo tujih. Kadar pa je imel več časa, n. pr. ob velikih počitnicah, je poromal tudi v širni svet; preromal je Malo Azijo, Severno Afriko in skoro vso Evropo od vzhoda do zahoda in od juga do onih krajev na njenem severu, kjer trajata dan in noč po več mesecev. Ali rajnik ni potoval kot slepec! O tem nam pričajo njegovi potopisi.

Kako mu je bila pri srcu mladina, ve samo oni, ki ga je videl igrati se z otroki; pa ne s svojimi, temveč s tujimi. To vedo pa tudi vsi oni, ki so ga videli pri delu za šolo

in v šoli. Ali večje, nego je bilo njegovo delo v šoli, je bilo njegovo delo za šolo; zakaj imenovan je bil razmeroma še jako mlad za šolskega nadzornika. Dolgo vrsto let je deloval v krškem in litijemskem srezu. Kako se je razmahnilo delo, kako dvignilo šolstvo in kako je poprijelo za delo učiteljstvo teh dveh okrajev, vedo vsi oni, ki so delali z njim — učiteljstvo obeh okrajev!... Da ni bilo takega skupnega dela, bi ne bila taka rajnikova številna in v brošurah izdana »Konferenčna poročila«, še manj pa bi zagledale kdaj beli dan mnogobrojne »Učne slike«, izdane v knjigah, »Praktični računar« in dr.

Rajnik je bil na šolskem polju reformator še v drugo smer; in to je morda njegovo največje delo; zakaj kdor pozna unikum vsega šolstva, t. j. takozvano »Ponavljalno šolo«, mi mora priznati, da je imel rajnik mnogo reformatorskega duha, a še več poguma, da se je lotil tega nestvara. In lotil se ga je! Ne sam; zakaj vedel je, da bi sam omagal! Pomagalo mu je učiteljstvo!... In v nekaterih letih je izdal »Učne slike za ponavljalne šole« (2 knjigi), »Berilo za ponavljalne šole«, »Računice za ponavljalne šole«, »Prosto spise v ponavljalni šoli«, a sestankov, konferenc in »Konferenčnih poročil« niti ne omenjam.

Za njegovega nadzorstva so prezidali mnogo starih šol in sezidali tudi nove. In kako je rajnik skrbel, da jih opremijo mero-dajni faktorji z učili! Meni se vidi, da je bil rajnik med prvimi, ki je poznal pomen »Skioptikona« za šolo. Mnogočie diaprojektivov in predavanj, k tem diaprojektivom govore, da je bil rajnik za tiste čase šolnik modernega kova.

Učiteljstvu ni bil drugega nego prijatelj in svetovalec!

Da, bil je plemenita duša! Kljub temu je žel za vse svoje delo samo preziranje in ne-hvaležnost. Prezrli so ga, ko je bilo odlikovanih na stotine ljudi, ki so mu segali komaj do gležnjev. Pred nosom so mu zaprli vrata, ki so se mu jela odpirati do mesta, kj ga je s svojim delom zaslužil. Toda on ni klonil! Delal je in delal dalje! Kolikokrat sem ga srečal, ko je nesel celo skladovnico knjig iz knjižnice. A če sem ga vprašal: »Pri-jatelj, čemu vse to?« — je zmigal z rameni in dejal: »Veš, človek, ki se je dela navadil, se mu izlepa ne odvadi!«...

In zdaj je konec vsega!... Nič več te ne bom srečal!... A ko obiščem ob priliki na slovenjgraškem pokopališču tvoj grob, bom na spomeniku bral morda tele besede:

Ko šel boš potnik, mimo groba,
za hipa dva ob njem postoj!...
Glej, v grobu tem mož plemeniti
je našel zadnji svoj pokoj.
On ljubil je Boga v narodi,
ga ljubil v dušah je otrok
in to ljubezen je on vcepljal
po šolah daleč naokrog —
»Počivaj v miru, blagi mož!«...
to reci, predno odšel boš.

Da, počivaj v miru, mož plemeniti! Planinci, potniki, otroci, šola, učiteljstvo in sorodniki, kar vse si ti tako neizrečno ljubil, te bodo ohranili v najlepšem spominu!

Ljudevit Stiasny je bil rojen leta 1862. v Kamniku. Oče mu je bil Čeh, mati pa Slovenka. Leta 1882. je maturiral v Ljubljani. Služboval je v Bohinju in Zagorju ob Savi. Od tu je odšel za nadzornika za litijški in krški okraj. Svoj sedež je imel v Krškem. Tu je živel skupaj s svojo mamicco, ki jo je

neizrečno ljubil. Ta velika ljubezen do mamicce je bila menda vzrok, da se lepi fant ni oženil. Ko mu je umrla mamicca, je prenesel vso svojo ljubezen na svoje nečakinje, ki jih je ljubil po očetovski. Tem in vsem njihovim sorodnikom naše najiskrenejše so-žalje.

Štirje mladi iz naših vrst

Skoraj istočasno, ko je naš priznani in postrtovalni Učiteljski pevski zbor ponesel jugoslovanske pesmi na severovzhodno mejo Slovenije, ko je naš Suligov s svojimi »Trboveljskimi slavčki« prinesel prvo pomladno razpoloženje v naš Maribor in staroslavne Ruše in žel nadvse zasluženo priznanje, so 6. t. m. v mariborski Ljudski univerzi štirje literati iz naših vrst recitali svoja dela. Bil je to večer s srčno toploto, kakršnih bi bilo treba več v Mariboru, kjer umetnostni duh, žal, močno usiha na račun gospodarskega duha.

Zdi se mi namreč, da je dolžnost našega lista, da tudi ta pazno zasleduje posebej vse pokrete, ki gredo iz naših vrst, da med nami samimi vzbuja zanimanje tudi za orače srčne kulture, umetnosti, ter objektivno poroča o njihovi rasti in uspehih.

Najbolj močan je bil pač Tone Seliškar. V pesmi »Pravijo« je dvignil vero v že skoraj poteptan optimizem. Veruje, da homo kdaj rekli: »Zdaj pa smo vsi enaki«, da bo oče sinu pravil: »Poglej v leksikon, kaj je to krizla!« Pesmi »Jutro v mestu«, »Jetnišnica«, »Večer nad mestom«, »Z vlakom«, »Dvoje obličij« so vse s podčrtanim socialnim povdarkom brez vsiljive tendence, a prepone-jene z liricnimi momenti; vse so umetniško

V Prlekiji.

Po kosilu je bilo treba iti na pot, kajti ob štirih popoldne je UPZ koncertiral v Ljutomeru. Za svoj četrti nastop so se pevci pripravljali in oblačili kar v vlak. Po treh vmesnih postajah je pevec na postaji pozdravila koračnica ljutomerske mestne godbe pod vodstvom tov. Zachrla, deklice pa so jih okitile s šopki pomladnega cvetja povezanega z narodnimi trakovi. Zbor je pozdravil predsednik ljutomerskega učiteljskega društva Mavrič, nato pa se je razvila povorka do sokol doma, kjer se je vršil koncert. Dvorana je bila že popolnoma zasedena, ko je starosta Sokola gospod dr. Stanjko kot domačin pozdravil pevce, želeč jim srečne trenutke v deželi »visečih klinčkov«. Par minut priprave in zopet je zbor pel pred zelo navdušeno publiko. Med odmorom je nadzornik tov. Karbaš pozdravil pevce v imenu učiteljstva in vseh kulturnih društev v Ljutomeru. Čestital je UPZ na delu, ki ga vrši v splošno čast celotnega učiteljskega stanu v mejah Jugoslavije, kakor tudi preko njenih mej. Odlikovanje bolgarskega carja Borisa velja posebno za dirigenta tov. Pertota in UPZ, vendar pa se čutilo s tem počašeni tudi vsi učitelji in učiteljice. Z veseljem se je spomnil tudi učiteljice iz njegovega sreza, ki je članica zbora, kar je poslušalstvo glasno odobravalo. Končno je izročil lično košaro polno steklenic raznovrstnih vin kot posebno darilo in pozdrav ljutomerskih gor.

V Ptuj.

Po kratki zakuski, ki jo je priredilo učiteljsko sreskega društva Ljutomer je bilo

zopet treba na pot v Ptuj. Peti nastop ali četrti v enem dnevu! Koncert je bil napovedan za deveto uro, pevci so pa prišli šele po tej uri v garderobo. Pogled v zrcalo, note v roke in zopet so stali pred popolnoma zasedeno dvorano. Zbor je pozdravil predsednik učiteljskega društva Ptuj tov. Sestan, tov. Koljčak pa je izročil lep venec. Zbor je bil sicer nekoliko truden od nastopov in vožnje, vendar je pa svoj program 18 težjih in lažjih skladb odpel v splošno navdušenje in zadovoljstvo poslušalstva. Z Adamičevim »Potkanim plesom«, katerega je moral zbor pri vsakem koncertu ponovno zapeti, je zaključil kratko, a vendar budno turnejo UPZ. Šele sedaj so pevci svobodneje zadihali, šele sedaj je popustil »valpetski bič« tov. Supančiča.

V polni dvorani »Narodnega doma«, kjer so pevci večerjali, je tov. Sestan čestital zboru in Pertotu, izražajoč upanje, da bo zborovsko postrtovalno delo imelo velik uspeh za ves učiteljski stan ker »S pesmijo branite učiteljske pravice!« »S pesmijo in v požrtvovalnim delom vsakega posameznega učitelja in učiteljice moramo doseči svoje uspehe«, je odgovoril tov. Supančič v svoji zahvali in zopet so zažveneli po dvorani mogočni akordi svetega gesla »Rodna pesem nas nikdar ne razdružijo!«

Razšli so se pevci. Kakor so se po postajah zbirali, tako so se poslavljali. Stisk roke in par besed. Kratko slovo v velikih pevskih dušah, v mislih na tovariše in tovarišice preko Drave in Mure, v zavesti desetletnice UPZ ter v prepričanju, da zamore biti le tako delo odgovor na vse omalovaževanje učiteljskega delovanja med narodom.

Šolska in prosvetna politika v Jugoslaviji

(Konec.)

VPRAŠANJE UČITELJSKIH ŠOL

Da se zavre naval kandidatov za učiteljske službe, zlasti kandidat, ki jih ni moči obdržati v osnovnih šolah po bolj oddaljenih krajih, je bilo treba v šolskih letih 1933-34 in 1934-35 ženskam popolnoma odrediti sprejem v učiteljska, pri moških kandidatih se je pa zahteval odlični in pravdovredni uspeh pri nižjem tečajnem izpitu v gimnaziji.

V tekočem šolskem letu je na vseh učiteljskih število sprejemov v prvi razred omejeno na dve tretjini moških in eno tretjino žensk, in je zato število dijakov v učiteljskih padlo s 3712 (1612 moških in 2100 žensk) na 3322 (736 moških in 1586 žensk). Po dosedanjem številu dijakov od 2. do 5. razreda se sme pričakovati, da bo do konca šolskega leta 1938-39 prišlo postopno iz učiteljskega učiteljskih kandidatov. Če se temu številu doda 1750 doslej prispelih prošelj, sledi, da bo za prihodnja tri šolska leta na razpolago 3570 kandidatov, to število bo pa popolnoma zadostno, da pokrije potrebe osnovnih šol tudi tedaj, če bi večje število današnjih učiteljev z upokojitvijo ali drugih razlogov zapustilo učiteljsko službo in če se bo naraščanje števila novih šol in oddelkov gibalo v sedanjih mejah. Od šolskega leta 1939-40 bo število absolviranih kandidatov urejeno s številom sprejema v prve razrede učiteljskih.

PREVELIK NAVAL NA SREDNJE ŠOLE

Podatke o številnem stanju gimnazij sem navedel v začetku tega ekspozicija. Število učencev v gimnazijah raste rapidno. V primeru s 93.700 dijakov na koncu prejšnjega šolskega leta se je v začetku t. l. vpisalo 101.600 dijakov, to je 8.3% več. Junija 1935. je napravilo sprejemni izpit in se vpisalo v prvi razred gimnazije 20.970 dijakov. Res, da je tudi število v meščanskih šolah pokazalo znaten porast, le v manjši meri kakor v gi-

mnazijah, ter znaša število novih učencev meščanskih šol v tem šol. letu 2500, to je 7% od lanskega števila. Vzrok temu velikemu navalu učencev in učenec v gimnazijah je ta, da današnji uradniški zakon vse nameščence in tudi strokovno osebje klasificira po številu absolviranih gimnazijskih razredov, še pomembnejši razlog je pa v stanju narodnega gospodarstva, in mislijo starši, da bodo svoje otroke najzanesljiveje preskrbeli, če jih spravijo v državno službo.

POTREBA STROKOVNIH ŠOL

Temu navalu učencev v gimnazijah se bo dalo najuspešneje priti do živega z odprtjem strokovnih šol, in sicer ne samo tehniških, obrtnih in kmetijskih, kakršne danes (čeprav v zelo nezadostnem številu) že obstoje, nego tudi takih strokovnih šol, ki bodo svoje učence pripravljale za posebne poklice, za katere se učenci ne morejo pripraviti doma, temveč jih moramo pošiljati v inozemstvo, ali pa — na žalost se to mnogo pogosteje dogaja — kriti potrebo s klicanjem strokovnjakov iz tujine. Za primer bom navedel samo tiskarsko obrt, za katero nimamo ne ene posebne šole, temveč upravljamo na najbolje honorirana mesta tujce. Enako je tudi z drugimi panogami gospodarstva. Ker se tudi za te šole zahteva neka splošna izobrazba, širša kakor jo je dala osnovna šola, nastane potreba, da učenci, ki se bodo pripravljali za te poklice, poprej absolvirajo takšne šole, ki jih bodo usposobile, da bodo mogli z uspehom nadaljevati delo v strokovnih šolah in v praktičnih poklicih.

PREDVIDENA JE MOŽNOST PRESTOPA IZ MEŠČANSKIH ŠOL NA UČITELJSKE

Takšna vloga pripada prvenstveno meščanskim šolam, ki ji je zato treba posvetiti posebno pozornost. Meščanskih šol industrijske

smeri se ni moči niti misliti brez dobro urejenih delavnic, prav tako ne, kakor si ni moči misliti meščanskih šol kmetijske smeri brez vzornih posestev. Prosvetno ministrstvo je pripravljeno ustreči vsaki finančni zadosti podprti zahtevi po otvoritvi nove meščanske šole. V prosvetnem svetu so že proučeni in odobreni novi učni programi za vse vrste meščanskih šol, izpremembe zakona o srednjih šolah in učiteljskih pa predvidevajo za zelo dobre in odlične učence meščanskih šol možnost prestopa v gimnazije in učiteljska, če bi uspešno napravili dopolnilni izpit.

Izvajanje zakona o srednjih šolah je pokazalo, da se v njem nahajajo nekatere vrzeli, zaradi katerih nekatere določbe niso jasno precizirane, druge pa so nezadostne za zagotovitev normalnega in zdravega šolskega življenja. Zato je prosvetno ministrstvo v dogovoru z zastopniki profesorskega društva izdelalo izpremembe in dopolnitve tega zakona. Te izpremembe prinašajo nekatere določbe z namenom, da bi te šole bolj ustrezale potrebam prebivalstva in da bi se čim bolj prepletle z življenjem skupnosti. Posebno je upoštevano načelo izbire vrlih in za učenje sposobnih mladeničev. Sporazumno z univerzami se je izdelal zakonski načrt za ustanovitev pedagoškega zavoda z gimnazijo, telovadnico na filozofskih fakultetah naših uni-

verz. Ta zakonski načrt želi postaviti pedagoško izobrazbo profesorjev na solidno in dobro podlago, s čimer bi se profesorski zbor v nekaj letih popolnoma usposobi za uspešno delo na srednji šoli.

POTREBA NOVIH POSLOPIJ ZA SREDNJE ŠOLE

Nadalje je govoril g. minister prosvete o potrebi novih šolskih poslopij za srednje šole in o vseučiliščih ter je končal svoja izvajanja:

V vsem navedenem smo v velikih potezah podali stanje prosvete in njene potrebe ter povedali, kakšne odredbe namerava izdati prosvetno ministrstvo, da se odpravijo zapreke nadaljnega normalnega delovanja. Prepričan sem, da ni ostalo neopaženo dejstvo, da kažejo vse prosvetne ustanove paralelno tendenco o napredku, česar se lahko samo veselimo, da pa postavlja to dejstvo na drugi strani nove zahteve napram državnemu proračunu. Stremeti po tem, da spravimo ti dve dejstvi v sklad, kakor je nujno potrebno, se nadejam, da bom z določeno višino kreditov na eni strani dosegel, da ne zastane pravilni razvoj dela prosvetnih ustanov, na drugi strani pa, da bom ustregel našemu skupnemu prizadevanju, da se državni izdatki spravijo na pravo mero.

„Trboveljski slavček“

O uspehih tega edinega slovenskega zbora, ki je dosegel uspehe na glasbenem polju kakor še nihče pred njim in ki je prvi utrpl pot v svet narodni in moderni slovenski mladinski glasbi, tako z umetniškega kot pedagoškega področja, smo že poročali zanj. Toda uspehi na umetniškem in pedagoškem polju pa niso bili edini. Tudi na socialnem polju so ustvarili toliko dobrega in trajnega, da je tudi ta uspeh vredno in dolžno zabeležiti.

Najlepšo sliko teh uspehov nam daje pač pregled petletnih socialnih dajatev »Trboveljskega slavčka«. V letu 1932/33 je izdala uprava odbora za šolske potrebščine 1295 Din 75 p, za čevlje 934 Din, za obleko 11.337 Din in za jestvine 286 Din 50 p. Skupaj znaša to za omenjeno poslovno leto 7585 Din 25 p. Odsteta je vsota 6268 Din, ki so jo pevci prispevali sami za obleko.

V letu 1933/34 se je izdalo za šolske potrebščine 2683 Din 75 p, za čevlje 5383 Din, za obleko 1484 Din 15 p, za jedila 522 Din, za razno 484 Din Največ pa je izdala uprava zbora za kolonije R. K. in sicer Din 38.766. Za drugo poslovno leto so izdali torej 49.322 Din 90 p.

V tretjem poslovno leto je bilo izdanih za šolske potrebščine 1907 Din 50 p, za

čevlje 1390 Din, za obleko 297 Din, za jestvine 500 Din 50 p in razno 110 Din. V tretjem poslovno leto so znašale podpore 4205 Din.

V četrtem poslovno leto pa so bili nakazani sledeči zneski: za šolske potrebščine 178 Din, za čevlje 866 Din, za jestvine 2828 Din 25 p, razno 50 Din, kolonije pa 37.179 Din 25 p. Četrto poslovno leto je bilo v podporah najbogatejše, saj znaša vsota celotnih podpor 41.101 Din 50 p.

In če vse te socialne dajatve ali podpore seštejemo, se nam nudijo vsega priznanja vredne številke: za šolske potrebščine se je izdalo v vseh štirih letih 6065 Din, za čevlje 8573 Din, za obleke 6850 Din 15 p, za jedila 4137 Din 25 p, za razno 644 Din, za kolonije 75.945 Din 25 p. Ali vseh podpor, kar jih je izdala uprava v svojih štirih letih plodnosnega dela 102.214 Din 65 p (stodva tisoč dvestoštirinajst dinarjev 65 par).

Da so dosegli tako ogromen uspeh na socialnem polju baš ti otroci, ki jim je bil in jim je še vedno dom v najbolj specifičnem rudarskem revirju, kjer sta glad in revščina največja, nas mora ta bilanca naravnost osupniti. Največje pozornosti je vredna postavka za kolonije R. K. Okrog 180 trboveljskih rudarskih otrok je bilo vsako leto v obmorskih kolonijah.

J. E. Polak:

Ljudevit Stiasny je umrl...

In v dušo mi je legla bol',
ko sem izvedel,
da si odromal v večnost...

V petek, 6. marca t. l. je bilo. Po kosilu sem malo posedel in prebiral »Jutro«. Zdajci se mi ustavi pogled ob sledečem obvestilu: »Umril je nam naš dober stric Ljudevit Stiasny, šol. nadzornik v p., dne 5. t. m. po kratki mučni boleznii v 74. letu starosti. Pokopali ga bodo v soboto, dne 7. marca ob pol 15. uri na slovenjgraškem pokopališču. — Slovenjgradec, dne 5. marca 1936. — Rodbina: Stiasny, Vudkovič, Zorčič, Rak in Povh.«

In tega obvestila sem bil žalosten; zakaj umrl je človek precej velikega formata, dasi tega na zunaj ni nikoli kazal; zakaj rajnik ni imel ne dolgega jezika in ne komolcev, vajenih razrivanja; bil je dobra in mehka duša in zanimal se je le za narodo, mladino, šolo, učiteljstvo in sorodnike.

Da, rajnik je ljubil narodo. Kadarkoli je le utegnil, je pohitel v planine; in preromal je vse naše domače in tudi mnogo tujih. Kadar pa je imel več časa, n. pr. ob velikih počitnicah, je poromal tudi v širni svet; preromal je Malo Azijo, Severno Afriko in skoro vso Evropo od vzhoda do zahoda in od juga do onih krajev na njenem severu, kjer trajata dan in noč po več mesecev. Ali rajnik ni potoval kot slepec! O tem nam pričajo njegovi potopisi.

Kako mu je bila pri srcu mladina, ve samo oni, ki ga je videl igrati se z otroki; pa ne s svojimi, temveč s tujimi. To vedo pa tudi vsi oni, ki so ga videli pri delu za šolo

in v šoli. Ali večje, nego je bilo njegovo delo v šoli, je bilo njegovo delo za šolo; zakaj imenovan je bil razmeroma še jako mlad za šolskega nadzornika. Dolgo vrsto let je deloval v krškem in litijemskem srezu. Kako se je razmahnilo delo, kako dvignilo šolstvo in kako je poprijelo za delo učiteljstvo teh dveh okrajev, vedo vsi oni, ki so delali z njim — učiteljstvo obeh okrajev!... Da ni bilo takega skupnega dela, bi ne bila taka rajnikova številna in v brošurah izdana »Konferenčna poročila«, še manj pa bi zagledale kdaj beli dan mnogobrojne »Učne slike«, izdane v knjigah, »Praktični računar« in dr.

Rajnik je bil na šolskem polju reformator še v drugo smer; in to je morda njegovo največje delo; zakaj kdor pozna unikum vsega šolstva, t. j. takozvano »Ponavljalno šolo«, mi mora priznati, da je imel rajnik mnogo reformatorskega duha, a še več poguma, da se je lotil tega nestvara. In lotil se ga je! Ne sam; zakaj vedel je, da bi sam omagal! Pomagalo mu je učiteljstvo!... In v nekaterih letih je izdal »Učne slike za ponavljalne šole« (2 knjigi), »Berilo za ponavljalne šole«, »Računice za ponavljalne šole«, »Prosto spise v ponavljalni šoli«, a sestankov, konferenc in »Konferenčnih poročil« niti ne omenjam.

Za njegovega nadzorstva so prezidali mnogo starih šol in sezidali tudi nove. In kako je rajnik skrbel, da jih opremijo mero-dajni faktorji z učili! Meni se vidi, da je bil rajnik med prvimi, ki je poznal pomen »Ski-optikona« za šolo. Množice diaprozitivov in predavanj, k tem diaprozitivom govore, da je bil rajnik za tiste čase šolnik modernega kova.

Učiteljstvu ni bil drugega nego prijatelj in svetovalec!

Da, bil je plemenita duša! Kljub temu je žel za vse svoje delo samo preziranje in ne-hvaležnost. Prezrli so ga, ko je bilo odlikovanih na stotine ljudi, ki so mu segali komaj do gležnjev. Pred nosom so mu zaprli vrata, ki so se mu jela odpirati do mesta, kj ga je s svojim delom zaslužil. Toda on ni klonil! Delal je in delal dalje! Kolikokrat sem ga srečal, ko je nesel celo skladovnico knjig iz knjižnice. A če sem ga vprašal: »Pri-jatelj, čemu vse to?« — je zmigal z rameni in dejal: »Veš, človek, ki se je dela navadil, se mu izlepa ne odvadi!«...

In zdaj je konec vsega!... Nič več te ne bom srečal!... A ko obiščem ob priliki na slovenjgraškem pokopališču tvoj grob, bom na spomeniku bral morda tele besede:

Ko šel boš potnik, mimo groba,
za hipa dva ob njem postoj!...
Glej, v grobu tem mož plemeniti
je našel zadnji svoj pokoj.
On ljubil je Boga v narodi,
ga ljubil v dušah je otrok
in to ljubezen je on vcepljal
po šolah daleč naokrog —
»Počivaj v miru, blagi mož!«...
to reci, predno odšel boš.

Da, počivaj v miru, mož plemeniti! Planinci, potniki, otroci, šola, učiteljstvo in sorodniki, kar vse si ti tako neizrečno ljubil, te bodo ohranili v najlepšem spominu!

Ljudevit Stiasny je bil rojen leta 1862. v Kamniku. Oče mu je bil Čeh, mati pa Slovenka. Leta 1882. je maturiral v Ljubljani. Služboval je v Bohinju in Zagorju ob Savi. Od tu je odšel za nadzornika za litijški in krški okraj. Svoj sedež je imel v Krškem. Tu je živel skupaj s svojo mamicco, ki jo je

neizrečno ljubil. Ta velika ljubezen do mamicce je bila menda vzrok, da se lepi fant ni oženil. Ko mu je umrla mamicca, je prenesel vso svojo ljubezen na svoje nečakinje, ki jih je ljubil po očetovski. Tem in vsem njihovim sorodnikom naše najiskrenejše so-žalje.

Štirje mladi iz naših vrst

Skoraj istočasno, ko je naš priznani in postrtovalni Učiteljski pevski zbor ponesel jugoslovanske pesmi na severovzhodno mejo Slovenije, ko je naš Suligov s svojimi »Trboveljskimi slavčki« prinesel prvo pomladno razpoloženje v naš Maribor in staroslavne Ruše in žel nadvse zasluženo priznanje, so 6. t. m. v mariborski Ljudski univerzi štirje literati iz naših vrst recitali svoja dela. Bil je to večer s srčno toploto, kakršnih bi bilo treba več v Mariboru, kjer umetnostni duh, žal, močno usiha na račun gospodarskega duha.

Zdi se mi namreč, da je dolžnost našega lista, da tudi ta pazno zasleduje posebej vse pokrete, ki gredo iz naših vrst, da med nami samimi vzbuja zanimanje tudi za orače srčne kulture, umetnosti, ter objektivno poroča o njihovi rasti in uspehih.

Najbolj močan je bil pač Tone Seliškar. V pesmi »Pravijo« je dvignil vero v že skoraj poteptan optimizem. Veruje, da homo kdaj rekli: »Zdaj pa smo vsi enaki«, da bo oče sinu pravil: »Poglej v leksikon, kaj je to krizala!« Pesmi »Jutro v mestu«, »Jetnišnica«, »Večer nad mestom«, »Z vlakom«, »Dvoje obličij« so vse s podčrtanim socialnim povdarkom brez vsiljive tendence, a prepojene z liricnimi momenti; vse so umetniško

K temu plodonosnemu delu na socialnem polju pa je treba omeniti, da je krila uprava zboru tudi stroške 20 pevkam, da so lahko obiskovale gospodinjsko šolo, kjer so se lahko pripravile temeljito za svoj bodoči poklic. Najboljši pevec zboru pa je prejel že dvakrat dar po 5000 Din, ki ga je naklonila Nj. Vel. kraljica Marija in mu s tem omogočila nadaljevanje študij.

Če povzamemo vse te uspehe, ki si jih je ustvaril »Trboveljski slavček« v kratkih petih letih svojega obstoja na kulturnem in socialnem polju, tedaj moramo priznati, da je bilo doseženo toliko, kolikor je bilo sploh mogoče in da ti uspehi naravnost zahtevajo, da se nudi tem mladim pevcom, kakor tudi celotnemu zboru vsa pozornost in pomoč tako od strani javnosti, kakor tudi in predvsem od strani oblasti. Moralni uspeh se pač ne da preceniti.

Tako slavi naš narod šolo in učiteljstvo

Ob 60-letnici šole in 25-letnice ge. Dolinar.

Mična, tudi mnogim poznana prijazna zasavska vas Kresnice, je proslavila na Svečnicah nad vse pristrčno dva pomembna dogodka: 60-letnico ustanovitve kresniške šole in 25-letnico službovanja učiteljice gospe Rozi Dolinarjeve, odkar vzgaja kresniški rod.

Prireditev je imela širši značaj in se je začela že v soboto, ko so pohiteli sedanji in bivši učenci k zahvalni službi božji. Med maso so prepevali šolarji. Nato pa se je razvila iz cerkve k šoli povorka. Pred šolo je stal slavolok z napisom: »Živim, živim! — Pustite male k meni«.

Vsi šolarji so bili nato pogoščeni s hrenovkami in čajem. Razen sedanjih malih učencev so bili povabljeni na zakusko tudi oni nekdanji učenci, ki so stopili kot prvi v sedanjo šolo. Njih vrste so seveda že redke. Nad vse zanimivo je bilo gledati te stare sedemdesetletnike, ki so se pomešali med svoje mlade tovariše, vnuke in vnučkinje.

Nedeljska prireditev pa je bila namenjena širšemu občinstvu. Deževje je sicer zadržalo marsikoga, da se ni odzval prijaznemu povabilu Kresničanom, kljub temu pa je bila dvorana Gasilskega doma natrpana do zadnjega kotička. Po večini so bili navzoči domačini, pa tudi prebivalci iz vseh okoljskih hribov. Nekaj gostov je prišlo iz Ljubljane, Litijske, ter učiteljstvo iz sosednjih šol. Stevilno publiko je pozdravil v imenu krajevnega šolskega odbora kresniški župan g. Kokali, imenom pa predsednika JUU litijskega učitelja g. Zupanciča, ki je prinesel pozdrave stanovske organizacije. Nato je podal izčrpno zgodovinsko sliko sedanji šolski upravitelj jubilejne šole g. Tome Ivan.

V Kresnicah so imeli sicer že pred 60. leti zasilno šolo, ki je bila v meznariji. Tu je poučeval organist Franc Gradišar, za njim pa župnik Gorišek. Takrat se je sprožila želja po lastnem šolskem poslopju. To je bilo otvoreno na slovesen način 15. nov. 1876. ob navzočnosti takratnega litijskega glavarja Vestenecka in šolskega nadzornika Eppicha. Prvi učitelj je bil Primož Dolar, ki je bil dotlej v Litijski županov tajnik in organist. Po rodu pa je bil iz Mekronoga, kamor se je na stara leta tudi izselil. Dolarja se še sedaj spominja prav rada vsa stara kresniška garda. Njegov naslednik je bil Janez Bohinjec. Dne 11. sept. 1911. je prišla semkaj kot suplentka g. Dolinarjeva, ki je službovala popreje v sosednjih Prežganjeh. Letos praznuje vrta učiteljica 25 letnico neumornega dela. 23 let je bila edina učna moč in je poučevala včasih 150 in še več učencev. V letu 1921. so se izsolali učenci iz vasi Dolge noge, Male noge, Jevnice in Go-

dovršene. Pesmi »Moj oče« in »Poslednje pismo« sta silno vplivali na poslušalce.

Nekaj čisto svojega, samoniklega je povedala Vida Tauferjeva. V njenih pesmih ni ničesar izumetničenega, preprosto slovensko pove in gane njena beseda do najskritejših globin. Lepe so bile pesmi »Pomlad«, »Ajda«, »Smrt«, »Balada«. Izredno nežni in topli so njeni »Pomladni sonetki«. V pesmi »Magdalena — Srečanje z Jezusom« pa ni izpovedala samo svoj credo, ampak je najboljši potrdila upravičenost svojega poslanstva kot pesnica-umetnica.

Pesmi Ruže-Lucije Petelinove so bolj razmišljajoče vsebine, s socialnim in mestoma nacionalnim povdarskom, kakor v pesmi »V muzeju« in »Borovnice«, ki sta poleg »Malega raznašalca« najboljši. Čitala je tudi »Mlado pismo« in »Privide«, iz katerih so zalesketale globoke misli fino obrušeni besed. Le včasih se zdi, da preveč išče učinkov v primerah, tujkah in zunanjem blešku zgradbe svojih pesmi ter je skušala seči v globino z afektno recitacijo. Posebno občutene so njene »Borovnice«, ki so zanimive tudi iz vzgojnega vidika. Vsekakor pa je dokazala tudi tokrat, da bo ime Ruže-Lucija zavzemalo lahko še častno mesto v slovenski moderni.

Fran Roš je recitiral pesmi »Poletje«, »Ob prijateljevem grobu«, »Obtožence pred sodniki« ter prozo »Tovariša« in »Gospod s programom«. »Poletje« je lepo, oba zadnja motiva v prozi pa nista nudila nič umetniškega in ne povedala kaj novega ter sta podobna vsakdanjim časniškim feljtonom. Roš je že kaj lepšega napisal in bi moral za tak večer tudi v Mariboru kaj krepkejšega nuditi.

Poleg omenjenih je recitirala kot prvi naš priznani Miran Jarc. B. Kiparov.

Na sliki, ki jo prinašamo, je videti »Trboveljske slavčke« v oblekah, ki bodo nastopili v njih na mednarodnem mladinskem kongresu za glasbeno vzgojo v Pragi. Obleke so si pevke izdelale same pod vodstvom svojih učiteljic. Fantom pa so izdelali obleke trboveljski krojači, in to vkljub mizernim časom brezplačno. Blago je kupila TPD.

Ker bodo morali vsoto, ki je potrebna za turnejo v Prago najbrže kriti sami, je uprava organizirala nekaj koncertov. Tako so nastopili 7. t. m. v Mariboru, naslednjega dne v Rušah. 15. t. m. bodo nastopili v Celju, 16. zvečer pa v Unionu v Ljubljani. Zadnji koncert bo namenjen mladini in sicer 17. t. m. dopoldne. Bo to matineja za vse ljubljanske in okoliške šole.

Z upravičenostjo lahko upamo, da bo slovenski mladinski zbor priboril na kongresu v Pragi jugoslovanski narodni in moderni glasbi mesto, ki ji pripada. Zelimo srečno pot in obilo uspeha.

liš, ki so si ustanovili lastno šolo v sosednji Jevnici. Leta 1934. je bila kresniška šola razširjena v trirazrednico, sem pa sta došla iz škofjeloškega šolskega okraja šol. upravitelj Tome in učiteljica ga. Tometova.

Po zaslugi kresniške šole, ki je med najstarejšimi v Zasavju, živi v prijazni savski soteski priden in pošten kmetiški rod.

Belo oblečena deklica je izročila nato gospe Dolinarjevi krasen šopek, v prigodni deklaraciji pa se je zahvalila svoji učiteljici.

Splošne vesti

ZAHVALA

Učiteljski pevski zbor JUU je priredil dne 7. in 8. t. m. pevsko turnejo po Prekmurju in Prlekiji. Na turneji je zbor nastopil 7. t. m. v Murski Soboti, naslednjega dne pa je priredil istotam matinejo za šolsko mladino. Istega dne je zbor nastopil še na dveh koncertih: popoldne v Ljutomeru, zvečer pa v Ptuj.

Prepričani smo, da so imeli aranžerji naših koncertov, kakor tudi ostalo učiteljstvo polne roke dela in potov, da so bile dvorane povsod do zadnjega kotička polne. Za to naklonjenost učiteljstva do naših pevcev (k) ter za veliko gostoljubnost izreka odbor UPZ vsemu učiteljstvu murskosoboškega, ljutomerskega in ptujskega sreza najpristrčnejšo zahvalo.

— Opozorilo! V Ljutomeru sem našel damski dežnik, ki mora biti last pevke. Pro-

Solznih oči se je obdarovanka zahvalila dragim Kresničanom za vse izraze naklonjenosti in sodelovanja v prid vzgoje mladine tekem četrtoletja, ki ga preživlja v Kresnicah, v svojem drugem domu.

Nato je podal v živahni rimani besedi učenček jubilejne šole pomen šole in vzgoje. Sledila je prav posrečeno režirana in tudi nad vse zadovoljivo podana Albrehtova štiridejanka »Sirota Jerica«, mladinska spevoigra. Otroci so se tako odrezali, kakor bi bili že večkrat na odru.

Venček narodnih pesmi, ki ga je navežbal upravitelj g. Tome je dokazal, da imajo Kresničani dober pevski material in dobrega pevovodjo. Vsa prireditve, ki je prikazala plodove dolgoletnega in vestnega dela, pa je bila zaključena z državno himno.

Kresnice, ki so se odele za ta dan v svečano obleko in so razobesile zastave, so dokazale, kako znajo ceniti šolo in delo svojega učiteljstva.

In tako je prav!

P. A.

šim, da se javi tovarišica, ki pogreša dežnik. Rupnik Vinko, Ljubljana, Gluhonemnica.

— Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani se bodo v aprilskem roku začeli v petek 17. aprila 1936. ob 8. uri dopoldne. Kandidatje naj svoje pravilno opremljene prošnje za priustitev k izpitu vložijo uradnim putem pravočasno tako, da bodo vsaj do 10. aprila v rokah izpitnega odbora, sami pa naj se zglasijo pol ure pred začetkom izpita v direktorjevi pisarni. Zakasnele prošnje kakor tudi zamudniki pridejo v poštev šele za prihodnji izpitni rok v jeseni. Posebna obvestila kandidatom se ne bodo razpošiljala. Izpitni odbor.

— Opozorjamo in vabimo članstvo, da se udeležijo spominjske akademije saveza ratnih dobrovoljcev v spomin na 20 letnico I. srbske dobrovoljske divizije v Dobruđu. Akademija obsega zanimiv spored in bo 17. marca t. l. ob 20. uri v Zvezdi v Ljubljani.

Listi

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Unifikacija šolskih knjig kljub vsemu! je naslov članka proti unifikaciji v »Trgovskem listu« od 5. III.

— Tudi Hrvati protestirajo proti monopolizaciji šolskih knjig. (»Slovenec« 5. III.)

— Proti monopolizaciji in unifikaciji šol. knjig prinaša tudi »Delavska pravica« od 5. III. krajši članek, ki končuje takole: Z narodnega in gospodarskega stališča moramo odklanjati tako monopolizacijo kakor unifikacijo. Ali bodo zmogle upravičene zahteve slovenskega naroda ali pa bo šlo po sedanjosti poti dalje v škodo našega gospodarstva in naše slovenske kulture?

— Proti monopolizaciji in unifikaciji učbenikov je protestirala posebna deputacija gospodarskih krogov. (»Glas naroda« 6. III.)

— Francoski psiholog govori o miselnosti 5 letnega otroka in navaja zanimive primere: Za otroka je milijonar sin multimilijonarja. Bacil je majhen del bolezni. Brzovlak je vlak, ki prileti tako naglo kot klotofa. Vulkan je gora, ki je zelo bolna. Mavrica pa je barvna paleta samega ljubega Boga. (»Pragertagblatt« 7. III.)

— O šolstvu v Jugoslaviji prinaša list »Neue Freie Presse« od 6. III. daljši članek.

— O delu slovenskih odposlancev v Beogradu za slovensko šolstvo in proti monopolizaciji knjig poroča »Slovenija« 6. III.

— »Domoljub« od 4. II. ima o tem vprašanju zopet daljši uvodnik. Med drugim stoji tu: kot katoličani imamo pravico in dolžnost paziti, da ni v knjigah ničesar, kar bi nasprotovalo veri. V naše učbenike so se vrinile nekatere stvari, ki jih kot katoličani ne moremo trpeti. V učbenikih zgodovine se na nešteto krajev katoliške cerkev in njene ustanove opisujejo pristransko, lažljivo in krivično, da rušijo ugled cerkve. — Prinaša tudi nekaj primerov.

— Kako pomagati zadolženemu uradniku, o tem razpravlja prof. Voj. Ivanović v »Politiki«. Bivša Avstrija je dajala državnim uslužbencem predumje na plačo v višini trimesečne plače, v posebnih primerih tudi posojila, ki so se vrnila najkasneje v 10 letih. Na take razdolžitve dandanes pač ni misliti, a treba bi bilo preskrbeti prezadolženemu uradniku kredit s čim nižjimi obrestmi in s čim daljšim rokom odplačevanja. (Po »Našem glasu« od 1. III.)

— Ustanovil se je otroški orkester in zbor v Ljubljani (Bleiwaissova 21). Sprejemajo se samo otroci od 3. do 6. leta. (»Slov. Narod« od 7. III.)

— Med šolskim otroci v Marenbergu razsaja mums. (»Marib. večernik« 7. III.)

— O odlikovanju tov. Milana Pertota, dirigenta učiteljskega zbora prinaša tudi »Narodna prosveta« od 8. III. daljši članek.

— Razgovor z dirigentom »Trboveljskih Slavčkov« prinaša »Mariborski večernik« od 6. III.

— Župančičevo reportažo o litijski predilnici, ki je izšla v »Našem rodu«, omenja tudi »Slovenski Narod« od 6. III.

— Proslava 25-letnice umetniškega dela Rada Pregarca bo 12. t. m. v sarajevskem gledališču. Pregarc je dovršil učiteljske v Gorici in se je kasneje posvetil gledališču, kjer ima prav lepe uspehe. (»Jutro« 8. III.)

— V »Murski krajini« od 8. III. je poročilo, ki govori o delu učiteljstva na deželi. Med drugim je tudi tale pasus: V času, ko so vsi časopisi polni kritike o učiteljstvu in se ob te vrste ljudi zaletava že vsak človek imamo priliko dan za dnem videti, kako prav pošteno učiteljstvo posveča ves svoj prosti čas prosveti mladine in naroda.

— Poročilo ministrstva pravde in prosvete v narodni skupščini priobčuje »Mariborski večernik« od 4. III. na uvodnem mestu.

— Šola in vzgojitelj je naslov uvodniku v »Naši volje« od 6. III., ki govori o tem, kakšen bi moral biti vzgojitelj.

— Premestitve treh tovarišev omenja »Slovenski Narod« od 4. III. Gre za učitelja Zeleznika in Zitka, ki sta premeščena iz Sevnice na Zeleznico goro, nasprotno pa Leopold Bonča.

— Notranji minister g. Korošec je govoril v narodni skupščini tudi o veliki nevarnosti komunizma, ki mu napoveduje hud boj. V službo te borbe se morata postaviti — prvi — cerkev in šola, se morajo postaviti politične stranke, kulturna in socialna društva ter gospodarske organizacije ter celokupno njihovo članstvo. (»Slovenec« 7. III.)

— Iz »Učiteljskega tovariša« ponatiskuje »Domoljub« od 4. III. deloma članek »Nazaj k šoli«, in sicer brez komentarja.

— O treh premestitvah piše »Domoljub« od 4. III., o Pogačarjevi Franciški, ki je premeščena v Ljubljano, o Lojzetu Markiču, ki je premeščen v Polhov gradec in kateremu kliče dopisnik »g. Lojze, če Vas bodo še zdaj preganjali, kar nazaj pridite!« Pri premeščanju, upravitelja Einspillerja iz Dola pri Ljubljani, pa pravi list: Ljudstvo se je oddahnilo in navdušeno pozdravlja delo kraljevske vlade.

— Križev ni v šolah v Gornjem Prekmurju in »Slovenec« od 7. III. opozarja na to oblast.

— Za referenta za meščansko šolstvo je postavljen na kraljevski bankski upravi v Ljubljani Rudolf Vagner. (»Slovenec« 6. III.)

— Mestna občina plačuje vsako leto Sokolu I. na Taboru znesek 66.000 Din, in sicer od l. 1928. dalje kot odškodnino za kopalnišče, čeprav se kopanje otrok sploh več ne vrši. (»Slovenec« 6. III.)

— Zgradba vseučiliške knjižnice v Ljubljani po Plečnikovih načrtih v Ljubljani zagotovljena. (»Slovenec« 6. III.)

— Vprašanje nove šole v Murski Soboti kriči nujno po rešitvi ter je za nas prava sramota. Danes ali jutri bo treba začeti z graditvijo. (»Murska krajina« 8. III.)

— Delo učiteljev: Turneja učiteljskega pevskega zbora s koncerti v Murski Soboti, v Ljutomeru in v Ptuj. (»Slov. Narod« od 9. III.) Turneja »Trboveljskih slavčkov« s koncerti v Mariboru in v Rušah. (»Marib. več.« 9. III. in »Glas naroda« 10. III.)

— Utrip učiteljske organizacije: Učiteljska zborovanja v Kozjem, v Kranju in 14. t. m. v Črnomlju, v Žužembergu in na Pragerskem. (»Slov. Narod« od 9. III.)

— Poklicno uradništvo v stanovski državi je zanimiv uvodnik v »Našem glasu« od 1. III., ki nam pove, kako so uredili vprašanje javnega uslužbenstva v Avstriji.

— Predsednik zbornice za trgovino in obrt je imel pred kratkim predavanje, kjer se je zavzemal za to, da se uvede v naših šolah ruščina kot obvezen predmet. (»Slovenija« 6. III.)

— Nova radio postaja v Beogradu je postavljena. Svoj program bo oddajala v 5 tujih jezikih in bo koristila tudi sosednjim državam, posebno Albaniji, Grčiji in Bolgariji, kjer nimajo svojih močnih postaj. (Po »Jutro« in »Slovenec« od 10. III.)

— Politično metamorfozo Frana Erjavca prikazuje »Pohod« od 1. III. v posebnem mastno tiskanem članku, kjer prinaša odloček predavanja, ki ga je imel mladi Erjavec proti klerikalizmu. Med drugim stoji tu: »Sovraštvu teh ljudi (klerikalcev) smo posebno nekateri tovariši bridko občutili, kajti njihovo podlo orožje — denunciacija deluje v svoji moči. In kaj je najboljši protirožje? S takimi ljudmi sploh nobenega stika, popoln družabni bojkot in trdna, močna organizacija, ki naj združi ves napredni živelj na učiteljskem ali po besedah krščansko-katoliško mislečega voditelja te drhali, vse »pse za plotom« v trdno falango. Tukaj nobenih izgovorov in omahovanja, naš ali proti nam. Take omahujoče zgledne imamo pred seboj. Večina lanskih abiturientov še masti danes pri klerikalnih koritih. Ne bom utemeljeval z dokazi strupenega klerikalnega sovraštv